

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA**

A

**VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MANAGEMENTU V JINDŘICHOVĚ HRADCI**

Bakalářská práce

2013

Dvořák Radek

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA**

A

**VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MANAGEMENTU V JINDŘICHOVĚ HRADCI**

Edukace spotřebitele v oblasti problematiky ochrany v boji proti padělkům léků a cigaret

Autor: Radek Dvořák

Vedoucí práce: doc. JUDr. Hejda Jan, Ph.D.

Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Sociální pedagogika

Datum odevzdání: 31. 3. 2014

Poděkování:

Rád bych poděkoval doc. JUDr. Janu Hejdovi, Ph.D. za vedení a konzultační pomoc při zpracování mé práce.

Dále bych rád poděkoval příslušníkům Generálního ředitelství cel, Bc. Michalu Janderovi a Mgr. Lucii Šustkové ze Státního ústavu pro kontrolu léčiv, a PhDr. Kortusové, Ph.D. ze Světové zdravotnické organizace za poskytnutí cenných informací.

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum: 31.3. 2014

.....
Podpis studenta

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Fakulta pedagogická
Akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Radek DVOŘÁK**
Osobní číslo: **P110065**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Název tématu: **Edukace spotřebitele v oblasti problematiky ochrany v boji proti padělkům léků a cigaret**
Zadávající katedra: **Katedra pedagogiky a psychologie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Bakalářská práce se bude zabývat problematikou edukace spotřebitele v oblasti ochrany práv duševního vlastnictví v aplikaci na komodity léků a cigaret. Autor v práci vymezí a zanalyzuje typické způsoby padělání a distribuce uvedeného zboží směrem k zákazníkovi. Komplexně se bude zabývat celým procesem s důrazem na systém včasného varování konečných spotřebitelů před zdraví ohrožujícími padělkami, včetně praktických rad pro rozpoznání padělaných výrobků. Cílem bakalářské práce bude návrh komplexního edukačního materiálu obsahujícího systém informací poskytovaných spotřebitelům o problematice padělaných výrobků ohrožujících jejich zdraví a život tak, aby i laická veřejnost měla možnost rozpoznat tyto padělky, vyhnout se jejich nákupu a spotřebě.

V bakalářské práci budou použity poznatky z trestního zákona, zákona na ochranu spotřebitele a dalších souvisejících zákonných norem. Dále bude použita metoda řízených rozhovorů se zástupci firem nejvíce dotčených touto problematikou a zástupci některých státních institucí, doplněná metodou komparace statistických údajů za zvolená časová období. Všechny tyto informace budou využity pro formulaci konkrétních doporučení ve vztahu k edukaci spotřebitele o této závažné problematice.

Rozsah grafických prací: 5 stran
Rozsah pracovní zprávy: 50 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná
Seznam odborné literatury:

ŠÁMAL, P. Trestní zákoník: komentář. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-178-9
KUBÁNEK, V. Tabák a tabákové výrobky. Tribun EU, 2009. ISBN 978-80-7399-898-1
KONRÁD, Z. Kriminologické problémy vyšetřování trestných činů proti duševnímu vlastnictví. Praha: Vydavatelství Policejní akademie ČR, 2004. ISBN 80-7251-153-X
STONE, T., DARLINGTONOVÁ G. Léky, drogy, jedy. Praha: Academia 2003. ISBN 80-200-1065-3
Zákon č. 634/1992 Sb., Zákon o ochraně spotřebitele
Zákon č. 191/1991 Sb., Zákon o opatřeních týkajících se dovozu, vývozu a zpětného vývozu zboží porušujícího některá práva duševního vlastnictví a o změně některých dalších zákonů
Vnitřní předpisy Celní správy

Vedoucí bakalářské práce: doc. JUDr. Jan Hejda, Ph.D.
FM VŠE Jindřichův Hradec

Datum zadání bakalářské práce: 30. dubna 2013
Termín odevzdání bakalářské práce: 31. března 2014

Mgr. Michal Vančura, Ph.D.
děkan

prof. PaedDr. Iva Stuchlíková, CSc.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 29. května 2013

Anotace

Bakalářská práce rozpracovává problém ochrany duševního vlastnictví a jejího porušování. Podrobně rozpracovává problematiku padělatelství léků a cigaret, zabývá se osobami podílejícími se na padělání a možnostmi distribuce směrem k potenciálnímu zákazníkovi. Soustředí se především na následky, které přináší užití padělku spotřebiteli, vymezuje a analyzuje typické znaky padělků. Komplexně se zabývá celým procesem padělatelství s důrazem na systém včasného varování konečných spotřebitelů. Práce mapuje stávající způsoby poskytování informací směřujících k laické veřejnosti, včetně možnosti rozpoznání padělaných výrobků bez odborných a specifických znalostí u těchto výrobků.

Annotation

Bachelor thesis elaborates the problem of intellectual property and its violations. Detail the issue of counterfeiting of drugs and cigarettes, dealing with persons engaged in counterfeiting and distribution options towards potential customers. It focuses primarily on the consequences that brings consumers use counterfeit, identifies and analyzes the typical signs of fakes. Comprehensively covers the entire process of counterfeiting, with an emphasis on early warning system of end users. This work presents the existing channels of information aimed at the general public, including the ability to detect counterfeit products without specific expertise and knowledge of these products.

Obsah

ÚVOD:	10
1. BOJ PROTI PADĚLKŮM	12
1.1 Padělek.....	12
1.2 Statut duševního vlastnictví v českém právním řádu	13
2. LÉKY.....	15
2.1 Výroba a patentování originálních léků.....	16
2.2 Padělky léků	16
2.2.1 Výroba padělků léků.....	18
2.3 Jak odhalit padělky léků:.....	20
2.4 Nejčastější druhy padělaných léků	21
2.4.1 Nejžádanější padělky léků v České republice	22
2.4.2 Nejrozšířenější padělky léků na světových trzích	23
2.5 Distribuce padělků léků směrem ke spotřebiteli	24
2.6 Mezinárodní spolupráce v boji proti padělkům léků	25
2.7 Způsob doručování a země původu	25
2.8 Průnik plagiátů do kamenných lékáren	26
2.9 Prevence nákupu padělků	26
2.9.1 Co dělat při podezření na padělek.....	27
3. TABÁK.....	28
3.1 TABÁK – základní údaje.....	28
3.1.1 Základní odrůdy tabáku	29
3.1.2 Zpracování tabáku.....	29
3.1.3 Požadavky na tabákovou surovinu	30
3.2 Tabákové výrobky	31
3.2.1 Kvalita tabákových výrobků.....	32
3.3 Nelegální obchod s padělky cigaret a tabákových výrobků.....	33
3.4 Ilegální dovozy padělků cigaret do ČR	36
3.5 Ilegální trasy	38
3.5.1 Jihoevropská trasa	38

3.5.2	Východoevropská trasa.....	38
3.5.3	Asijská trasa	38
3.6	Způsob pašování cigaret do ČR.....	39
3.7	Černý trh na území ČR	40
3.8	Ilegální výroba cigaret.....	40
3.8.1	Vietnamská komunita	41
3.9	Potírání ilegální výroby a dovozu padělků cigaret.....	42
3.10	Rozpoznávání padělků cigaret	42
3.11	Ochrana spotřebitele před padělkem cigaret.....	44
3.12	Elektronické cigarety.....	47
4.	STATISTICKÉ ÚDAJE	48
4.1	Léky	48
4.2	Tabák a tabákové výrobky	50
	ZÁVĚR.....	52
	Seznam bibliografických citací:	55
	Seznam obrázků	56

ÚVOD:

Toto téma jsem si vybral, protože je mi vzhledem k mému povolání celníka velmi blízké. Celní správa má v oblasti ochrany práv duševního vlastnictví významnou roli. Spolupráce, výměna potřebných informací s dalšími orgány státní správy jako je Policie české republiky, Živnostenské úřady, Česká obchodní inspekce, Státní ústav pro kontrolu léčiv a v neposlední řadě i výrobci padělaných komodit, je žádoucí k reagování na aktuální problém a k potírání této ilegální činnosti. Jedině tak se dá ochránit trh, resp. spotřebitel před výrobky, u kterých jsou porušována práva duševního vlastnictví.

Bakalářská práce se zabývá problematikou ochrany práv duševního vlastnictví s aplikací na komodity léků a cigaret. Vymezí a popíše způsob, jak dochází k padělání uvedeného zboží, zmíní osoby, které se na padělání podílejí a zhodnotí možnosti distribuce k zákazníkovi. Prostřednictvím bakalářské práce se pokusím podat ucelený přehled o problematice padělků léků a cigaret jakožto komodit potenciálně ohrožujících zdraví a život spotřebitele. Práce vymezuje a blíže analyzuje typické způsoby padělání a distribuce uvedeného zboží směrem k zákazníkovi. Komplexně se zabývá celým procesem s důrazem na systém včasného varování konečných spotřebitelů, včetně praktických rad pro rozpoznání padělaných výrobků.

Cílem bakalářské práce je návrh komplexního systému poskytnutí informací spotřebitelům o problematice padělaných výrobků ohrožujících jejich zdraví a život tak, aby i laická veřejnost měla možnost rozpoznat tyto padělky, vyhnout se jejich nákupu a spotřebě a získat hlubší informace o této problematice.

Pokusil jsem se zmonitorovat stávající způsoby poskytování informací směřujících k laické veřejnosti a zhodnotit možnosti rozpoznání padělaných výrobků bez odborných a specifických znalostí u těchto výrobků. Na základě toho jsem stanovil dvě základní hypotézy. První hypotézou je, že chybí ucelená databáze informací týkající se padělků léků a cigaret v kontextu ochrany potenciálního spotřebitele. Druhá hypotéza předpokládá, že každý zákazník by měl být schopen rozpoznat padělaný výrobek od originálu bez pomoci technického vybavení.

V bakalářské práci jsem použil informace získané od příslušníků odboru Pátrání Generálního ředitelství cel. Velmi cenné informace jsem získal také z rozhovorů

s Bc. Michalem Janderou (pracovník oddělení Závad v jakosti a enforcementu ze Státního ústavu pro kontrolu léčiv), Mgr. Lucií Šustkovou (pracovnice Tiskového a informačního oddělení ze Státního úřadu pro kontrolu léčiv), PhDr. Pavlou Kortusovou, Ph.D. (pracovnicí české pobočky Světového zdravotnické organizace) a s majitelem firmy, který pracuje pro významnou farmaceutickou společnost v České republice, Slovensku, Maďarsku a Polsku, jehož jméno vzhledem k nebezpečnosti jeho práce a ochraně jeho osoby nemůže být zveřejněno.

Největším problémem ochrany duševních práv je fakt, že jejich porušování je obecně tolerováno spotřebitelskou veřejností. Nárůst nelegálního obchodu má svůj původ v neustálém zdražování tabákových výrobků a léčiv. Snižování kupní síly obyvatelstva vytváří „živnou půdu“ pro plagiátory a jejich ilegální činnost. Všichni ti co takovou činnost tolerují, či dokonce podporují tím, že vědomě padělané zboží nakupují, si neuvědomují, jaké škody působí padělatelství celému hospodářskému systému. Činí tak v představě, že ulehčí své osobní ekonomické situaci, vše se jim však vrací ve formě negativních následků na jejich zdraví a na negativním dopadu na celkovou ekonomickou situaci. Ve svém důsledku netrpí touto činností jen jednotlivci, ale celá společnost, především z pohledu mikro a makroekonomického. Stát na základě nulových příjmů z této nelegální činnosti tím pádem přichází o významný a nemalý příjem do státního rozpočtu.

Co se týká padělání léků a cigaret, nelze v tomto případě hovořit pouze o ohrožení práv duševního vlastnictví, ale především o velkém riziku spojeném s ohrožením života a zdraví každého spotřebitele, který takový falzifikát použije. Je tedy více než nutné, aby stát přijal taková opatření, která zamezí, nebo alespoň omezí výrobu či dovoz padělaného zboží a hlavně zajistí přísun informací k potenciálnímu spotřebiteli. V tomto ohledu má stát obrovské rezervy. Ke spotřebitelské veřejnosti se informace o hrozbách spojených s možnými zdravotními a ekonomickými riziky dostávají jen velmi sporadicky.

1. BOJ PROTI PADĚLKŮM

1.1 Padělek

„Padělkem je:

- a) zboží, které je předmětem činu porušujícího práva k ochranné známce v členském státě, kde se zboží nachází, a nese neoprávněně značku, která je totožná s ochrannou známkou platně zapsanou pro stejný druh zboží, nebo která nemůže být od této ochranné známky ve svých podstatných znacích odlišena.
- b) zboží, které je předmětem činu porušujícího práva k zeměpisnému označení v členském státě, kde se zboží nachází, a je označené, nebo popsané názvem nebo výrazem chráněným ve vztahu k danému zeměpisnému označení
- c) jakýkoliv obal, etiketa, nálepka, leták, návod k použití, doklad o záruce, nebo jiná podobná věc, i když je předkládána samostatně, která je předmětem činu porušujícího ochrannou známku, nebo zeměpisné označení, a která obsahuje značku, název, nebo výraz totožný s platně zapsanou ochrannou známkou, nebo chráněným zeměpisným označením, nebo která nemůže být ve svých podstatných znacích odlišena od této ochranné známky, nebo zeměpisného označení a jež může být použita pro stejný druh zboží, jako je ten, pro nějž byly ochranná známka, nebo zeměpisné označení zapsány.¹

Z výše uvedeného je patrné, že u padělků léků, cigaret ale i jiných komodit se jedná o porušení především práv k ochranné známce. Padělatelé porušují jak práva k samotnému výrobku, tak i k obalům jednotlivého zboží, jakož i etikety a nálepky.

Současný Zákon o ochranných známkách vymezuje podmínky pro definici ochranné známky zahrnující jakékoliv označení schopného grafického znázornění, včetně slov, barev, kreseb apod. Pod ochrannou známkou může být zahrnut i obal.

---

¹ Nařízení Evropského parlamentu a rady (EU) č. 608/2013 ze dne 12. června 2013, str. 3

Ochrany ochranné známky v České republice požívají výrobky:

- a) *Které jsou zapsány v rejstříku ochranných známek vedeném Úřadem průmyslového vlastnictví (národní známky)*
- b) *Které jsou vedeny Mezinárodním úřadem duševního vlastnictví na základě mezinárodní přihlášky, které mají účinky pro Českou republiku*
- c) *Které jsou zapsány v rejstříku vedeném Úřadem pro harmonizaci ve vnitřním trhu podle nařízení Rady Evropských společenství*
- d) *Které jsou na území České republiky všeobecně známé*²

1.2 Statut duševního vlastnictví v českém právním řádu

*„Český právní řád legální definici pojmu duševní vlastnictví nezná. Duševní vlastnictví chápeme jako právní či ekonomickou abstrakci, která je tvořena souhrnem různých objektivně (tj. ve smyslu vnímatelně) vyjádřených ideálních (tj. nehmotných) předmětů, které nejsou ani věcmi v právním smyslu, ani právy, nýbrž jako nehmotné majetkové hodnoty jsou způsobilé být samostatnými předměty právních a ekonomických vztahů.“*³

*„Přestože je ochrana duševního vlastnictví jednou z nezbytných podmínek všech forem vnitrostátního i mezinárodního hospodářského a obchodního styku, nebyla v období let 1952-1989 věnována v Československé republice ochraně duševního vlastnictví dostatečná pozornost. Tomu nasvědčuje jednak nedokonalá legislativní úprava této oblasti, tak faktický výkon ochrany duševního vlastnictví represivními orgány státu“*⁴.

Padělatelství všeobecně má bohatou historii. V rámci České republiky ale zaznamenalo největší vzestup po roce 1989, kdy se pádem totality otevřel prostor pro dovoz jak padělaného zboží samotného, tak pro dovoz komponentů na jeho výrobu. Obchod s padělaným zbožím všeobecně patří v současné době mezi nejvýnosnější činnosti. Jedná se o rapidně rostoucí problém dosahující globálních rozměrů. Netýká se tedy jen České republiky, popř. Evropské unie, ale velká pozornost je mu věnována celosvětově. Vznikají nové možnosti distribuce padělaného zboží směrem ke spotřebiteli.

---

² Zákon č. 441/2003 Sb. O ochranných známkách

³ TELC, I. *Tvůrčí práva duševního vlastnictví*. Brno: Masarykova univerzita 2002. ISBN: 80-7239-110-0, str. 10

⁴ KONRÁD, Z. *Kriminalistické problémy vyšetřování trestných činů proti duševnímu vlastnictví*. Praha: Policejní akademie ČR 2004. ISBN 80-7251-153-X. str. 5

V minulosti jsme se setkávali s prodejem padělaného zboží výhradně v tržnicích, popř. v kamenných obchodech, ale vývoj internetu, mezinárodního obchodu a téměř absolutního otevření hranic mezi většinou států přinesl obrovský rozmach této činnosti.

Důvodem proč lidé stále častěji sahají po padělaném zboží, je neustále zvyšující se ekonomická krize. Nikdo z nich si neuvědomuje, že tím poškozuje stát a nepřímo tak i sebe. Například tabákové výrobky jsou spotřebním zbožím s nejvyšší mírou zdanění na světě, kdy daně často překračují polovinu maloobchodní ceny a každý rok vládám generují daňový příjem více než 200 miliard dolarů. Vlády pak využívají daně z tabákových výrobků k dosažení rozmanitých cílů.⁵ Stejně tak státu stoupají náklady na napravení zdravotních následků po požití padělků léků. Všechny tyto státem vynaložené náklady se poté daňovým poplatníkům vracejí v podobě zvýšených daní. Náklady na zahlazení škod po padělcích se tedy přímo i nepřímo týkají každého z nás.⁶

„Podle „prohlášení o dohodě TRIPS a veřejném zdraví“ přijatého Konferencí ministrů WTO v Dohá dne 14. listopadu 2001, může být a měla by být Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (dále jen dohoda TRIPS) vykládána a prováděna tak, aby podporovala právo členů WTO na ochranu veřejného zdraví, a obzvláště právo na podporu přístupu k lékům pro všechny. V souladu s mezinárodními závazky Unie a její politikou v oblasti rozvojové spolupráce a s ohledem na léčivé přípravky v tranzitu přes území Unie v případech, kdy je průchod tímto územím, ať s překládáním, skladováním, rozdělováním nákladu nebo změnami druhu dopravy či dopravních prostředků, či bez těchto úkonů, pouze částí celé cesty začínající i končící mimo území Unie, by proto celní orgány měly při posuzování rizika porušení práv duševního vlastnictví zvážit, zda existuje významná pravděpodobnost, že budou tyto léčivé přípravky přesměrovány na trh Unie“⁷

Pro příklad uvádím v níže uvedené tabulce hodnotu zajištěných komodit týkajících se tématu bakalářské práce. Tabulka eviduje i celkovou hodnotu veškerého zajištěného padělaného zboží v EU. Z uvedených čísel je patrné, jak obrovské jsou ztráty výrobců originálního zboží a mohou být z hlediska rozpočtů jednotlivých zemí v kontextu daňových ztrát.

---

⁵ Zdroj: http://www.pmi.com/cs_cz/tobacco_regulation/tobacco_taxation/pages/tobacco_taxation.aspx cit [2013-09-01]

⁶ Zdroj: <http://aktualne.centrum.cz/ekonomika/evropske-penize/clanek.phtml?id=307315> cit [2013-08-12]

⁷ Nařízení Evropského parlamentu a rady (EU) č. 608/2013 ze dne 12. června 2013

Tabulka č. 1

Hodnota padělků originálního zboží v € v EU			
Rok	Léky a léčivé přípravky	Cigarety a cigaret. výrobky	Celková hodnota
2010	26 617 882	126 101 952	1 110 052 402
2011	27 638 540	89 003 204	1 272 354 795
2012	12 415 513	712 220	991 932 686

8

2. LÉKY

Co jsou vlastně léky? „*Léky jsou chemické látky: jsou to shluky atomů vzájemně vázaných tak, že vytvářejí molekuly. Lék – např. pilulka, kapsle, krém nebo sirup – obsahuje molekuly léku smíšené dohromady s látkami bez léčebných účinků, jako jsou cukry nebo škrob, tak aby vznikly pilulky, se kterými se při užívání snáze manipuluje, nebo aby se sirup stal chutnějším. Takové směsi jsou užitečné též proto, že množství léků, kterých je pro léčbu zapotřebí, jsou velmi malá. Normální dávka morfinu by se vešla na špendlíkovou hlavičku a bylo by nesmírně obtížné vyrobit tak malou tabletu i manipulovat s ní*“.⁹

Definice léčivého přípravku je přesně specifikována zákonem o léčivech.

Léčivý přípravek je jakákoli látka nebo kombinace látek, které lze podat lidem nebo zvířatům za účelem:

- *léčby nebo předcházení nemocí,*
- *stanovení lékařské diagnózy,*
- *obnově, úpravě či ovlivnění fyziologických funkcí prostřednictvím svého účinku.*¹⁰

⁸ Zdroj: Generální ředitelství cel

⁹ STONE, T. DALRLINGTONOVÁ, G., *Léky, drogy, jedy*. Praha: Akademie věd České republiky 2003, ISBN: 80-200-1065-3. Str. 17

¹⁰ Zdroj: <http://www.olecich.cz/encyklopedie/co-je-to-lecivy-pripravek>. cit [2013-05-11]

2.1 Výroba a patentování originálních léků

Většina léků je složitou chemickou sloučeninou. Firma, která se podílí na výzkumu a testování určitého léku si obvykle nechává takto složitě a tvrdě zasloužené výsledky patentovat, aby znemožnila jiným firmám využívat jejich poznatků a často velmi nákladných výzkumů. Po několika letech však patentová ochrana skončí. Poté může tento lék jak vyrábět, tak prodávat jakákoliv společnost, která mu přidělí svůj vlastní název a chráněné jméno. Jedná se o tzv. generické léky.

Příkladem může být *aspirin*, který má po světě nejméně 50 různých firemních látek. Jejich základem je shodná léčivá složka (*acetylsalicylová kyselina*), která je přítomna v přípravcích jako Acylpyrin, Anopyrin, Aspirin, Kardégic, Upsarin *atd.* Některé léky mohou obsahovat i další příměsi, popř. jiné léky, které podtrhují jejich specifičnost a rozpoznatelnost od ostatních léků podobného složení.¹¹

2.2 Padělky léků

Definice padělku léčivého přípravku v českém právním řádu neexistuje. Světová zdravotnická organizace definuje padělek léčiva jako „*přípravek, jehož identita a /nebo původ jsou úmyslně a podvodně špatně označeny. Padělky mohou obsahovat správnou nebo nesprávnou účinnou látku, anebo jí neobsahovat vůbec, případně jí neobsahovat deklarované množství. Padělkem je i originální přípravek, jehož obal je falešnou napodobeninou.*“¹²

Mnozí lidé se děsí vedlejších účinků originálních léků uvedených v příbalových letácích.¹³ Je proto s podivem, jak velké množství lidí nakupuje své léky přes internet, nebo z jiných neověřených zdrojů. Jedná se doslova o vědomé hazardování se zdravím. Hlavní obchodní artikl představují padělky léků běžné potřeby a doplňků stravy.

---

¹¹ STONE, T. DALRLINGTONOVÁ, G., *Léky, drogy, jedy*. Praha: Akademie věd České republiky 2003, ISBN: 80-200-1065-3

¹² Zdroj: www.sukl.cz/leciva/upozorneni-na-padelky-nelegalni-pripravky-a-neopravnene [cit 2013-07-12]

¹³ STONE, T., DARLINGTONOVÁ, G., *Léky, drogy, jedy*. Praha: Akademie věd České republiky 2003, ISBN: 80-200-1065-3

Pokud spotřebitel kupuje takový padělek záměrně ve snaze ušetřit finance, měl by si uvědomit, že příčina nízké ceny padělků spočívá v nulových nákladech na výzkum a vývoj nových technologií, které vynakládají renomované farmaceutické firmy. Také podmínky a způsob výroby snižující náklady padělku naopak zvyšují riziko, které s sebou pro spotřebitele přináší.

Padělané a ilegální léky představují především obrovskou hrozbu pro spotřebitele. Zákazník, který takové přípravky nakupuje jinde, než z prověřených zdrojů, či u renomovaného lékárníka, riskuje, že takto zakoupené zboží obsahuje jiné, než požadované množství léčivé složky, nebo ji v krajních případech neobsahuje vůbec.

Nejen, že mu takto zakoupené léky nepomohou, tak jak by si představoval, ale ve svém důsledku mu mohou dokonce i přitížit. V zahraničí jsou známy případy, kdy požití nekvalitního padělku stálo uživatele život. Pokud spotřebitel spoléhá na to, že rozezná padělek od originálu, velmi se mýlí. Vysoký stupeň znalostí padělatelů a dnes již obecně dostupné technologie umožňují napodobit originál takovým způsobem, že je pouhým okem prakticky neodhalitelný. Vše samozřejmě závisí na kvalitě padělku a ziskuchtivosti padělatele. Zdařilý padělek je logicky nákladnější, než falzifikát, u kterého jde padělatelům o rychlý zisk a do kterého zbytečně neinvestují. Většinou se jedná o léky, u kterých padělatelé spoléhají na to, že spotřebitel nemá s čím srovnávat, nebo se nekvalitní výrobek v objemu originálních léků „ztratí“.

Každý, kdo nakupuje léky a podpůrné přípravky z neověřených zdrojů se vystavuje riziku, které v krajním případě může ohrozit i jeho život. Falešné léky navíc v interakci s léky, které spotřebitel již užívá, mohou vyvolat další komplikace.

2.2.1 Výroba padělků léků

"Pro zkušeného padělatele není nepřekonatelným problémem vytvořit plagiát, který je od původního léku téměř k nerozeznání a laik pak nemá prakticky šanci poznat vizuálně rozdíl,"¹⁴ Padělání léků je výnosným organizovaným obchodem, jehož jediným cílem jsou obrovské zisky na straně padělatelů a oklamání spotřebitele bez ohledu na důsledky na jeho zdraví. Dle informací Státního ústavu pro kontrolu léčiv se odhaduje, že až deset procent celosvětově prodaných léčiv jsou padělky.

Výroba padělků je prováděna v naprosto nevyhovujících hygienických a často velmi primitivních podmínkách (viz obrázek 1, 2)

Obrázek 1 Nelegální výroba léků

Obrázek 2 Vyroběné nelegální léky

¹⁴ Zdroj: www.nebezpecneleky.cz/informace-pro-pacienty cit [2013-08-12]

K léčivým látkám jsou přidávány různé nestandartní příměsi, které snižují jeho tržní cenu. V krajních případech se jedná například o sádrokarton, sůl, škrob, zaznamenaný byly i případy barvy na silnice či ředidla (dále viz obrázek 3). Vzhledem k tomu, že padělatelé ve většině případů rozhodně nepatří mezi odborníky, je jejich kvalita velmi diskutabilní. Lék může být také poškozen nesprávným uchováváním. V zahraničí byly zdokumentovány i případy, kdy došlo po požití padělaného přípravku k úmrtí.

Jedy skryté v padělaných lécích

V padělaných lécích, které spotřebitelé kupují přímo od nelegálních prodejců léciv na internetu, se nachází mnoho podezřelých a nebezpečných látek.

Vyšetřovatelé v padělaných lécích často nacházejí tyto nebezpečné látky.

Těžké kovy	Jedy	Chemikálie pro domácnosti	Nedeklarované účinné látky	Látky bez léčivých účinků
 <ul style="list-style-type: none"> Rtuť Hliník Olovo Kadmium Arzen Chrom Uran Stroncium Selen 	 <ul style="list-style-type: none"> Polychlorované bifenyly Benzopyren Jed na krysy Kyselina boritá Nemrzoucí kapaliny 	 <ul style="list-style-type: none"> Silniční barvy Nátěry na zdi Cihlová moučka Leštadlo na parkety Sádrokarton Ředidla 	 <ul style="list-style-type: none"> Aminotadafil Homosildenafil Xanthoantřafil Pseudovardenafil Hongdenafil Sibutramin Haloperidol 	 <ul style="list-style-type: none"> Dextróza Dextrin Laktóza Škrob Slané roztoky Sůl

FAKE

Silniční barvy: Používají se k obarvování léků, mohou obsahovat těžké kovy, stejně jako uhlovodíky, které jsou jedovaté a mohou způsobit kóma, rozmazané vidění, zrychlený srdeční tep, nauzeu, zvracení a průjem.

Obrázek 3 Nebezpečné přísady

2.3 Jak odhalit padělky léků:

Na straně padělatelů stojí obecné přesvědčení lidí, že odhalit padělek léku není problém. Přeceňují své schopnosti padělek rozpoznat. To je přitom velmi náročné i pro odborníky. Odhalit padělek léku pouhým okem, bez laboratorních testů je přitom téměř nemožné. Neexistuje žádný způsob, jak bezpečně rozpoznat rozdíl. Pokud zákazník nějakým způsobem odhalí, že byl podveden a místo originálu si zakoupil padělek, málokdy tento fakt nahlásí. Padělatelům tím pádem nehrozí žádný postih.

Velmi důležité je mít dostatek informací o léku, který se potenciální zákazník chystá zakoupit. Jsou sice známy případy, kdy si pacient všiml odlišnosti chuti, konzistence, nebo celkového vzhledu výrobku, který byl později identifikován jako padělek, nelze to však určit jako pravidlo. Pokud spotřebitel nemá zkušenost, nebo možnost srovnání s originálem, nemá ve většině případů šanci podle těchto indicií padělek odhalit.

Potřeba je všimnout si v první řadě balení. Neobvyklé značení na obalech, odlišné materiály krabiček, jejich velikost či nestandardní tvar, ale také netěsnost obalu a nesoulad v označení vnitřního a vnějšího obalu mohou být ukazatelem padělků. Určité indicie ukazující na padělek mohou vykazovat i samotné léky. Odlišná může být například barva, tvar, zákal či vysrážené částice v případě roztoku). U padělaných léků často chybí příbalová informace, odměrka, popř. jiné aplikační pomůcky ¹⁵

Alarmující je nabídka:

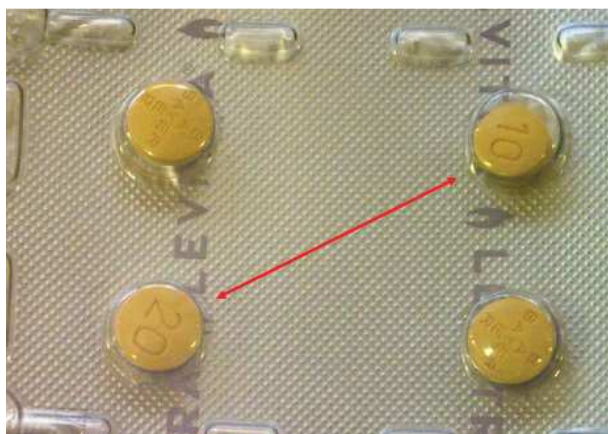
- volných tablet
- volných blistrů (plat léků)
- otevřených krabiček
- léků či podpůrných prostředků dovezených z Číny, Indie nebo Dubaje
- léků tranzitovaných přes Nigérii, nebo jiné africké země

Jsou známy případy, kdy dva samostatné léky z jednoho blistru měly na sobě vtištěné jiné množství účinné látky (viz obrázek 4), nebo nesouhlasil příbalový leták s informacemi. Důležité je všimnout si detailů jako je vzhled krabičky, jazyk, pravopis, znát skutečně přesně obchodní název léku registrovaného v dané zemi, ověřit si i číslo šarže a datum expirace (viz obrázek 5).

---

¹⁵ Zdroj: www.olecich.cz/illegalni-nabidky cit. [2013-12-01]

Ukázka zadržných padělků léků:

Obrázek 4 Rozdílné množství léku

Obrázek 5 Rozdílné datum expirace

2.4 Nejčastější druhy padělaných léků

Druhů padělaných léků je nepřehledné množství, jedná se o léky zlepšující život pacienta z hlediska erektní disfunkce (viagra), léky na hubnutí, psychofarmaka a v neposlední řadě anabolické přípravky využívané převážně sportovci. Výjimkou nejsou ani padělky léků na léčbu vysokého krevního tlaku, cytostatika nebo antibiotika. Dále se padělají ty léky, které sice nejsou předmětem běžné spotřeby pacientů, nicméně jejich balení jsou velmi drahá nebo těžce dostupná.

2.4.1 Nejžádanější padělky léků v České republice

Nejčastěji padělanými léky v České republice jsou :

- **Přípravky na hubnutí**
- **Přípravky na podporu růstu svalové hmoty, anabolika**
- **Přípravky na podporu erekce**

Ve všech těchto padělcích se mohou objevovat účinné látky, jejichž užití bez doporučení lékaře může být nebezpečné nebo dokonce život ohrožující.

V případě padělků **přípravků na hubnutí** se jedná například o látky sibutramin nebo fentermin, které při nevhodném užití způsobují např. tachykardii (zrychlená srdeční frekvence), onemocnění srdce a cév, nespavost, úzkost, závratě, bolesti hlavy, průjmy a zvracení, ve vážných případech dokonce i krvácení do zažívacího ústrojí.

Nesprávně užitá **přípravky určené k podpoře růstu svalové hmoty** (tzv. anabolika) ohrožují uživatele zvýšením krevního tlaku, ženám hrozí poruchy menstruačního cyklu, mužům útlum spermatogeneze (tvorby spermatu). V případě, že uživatel užívá i jiné léky, může dojít ke kontraindikaci. Příkladem je zhoršení citlivosti na inzulin.

Přípravky na podporu erekce je možné užívat jen po posouzení zdravotního stavu pacienta lékařem. Jsou všeobecně vázány na lékařský předpis a jejich internetový prodej je tudíž vždy protizákonný. Pacient se jejich užitím bez konzultace s lékařem vystavuje riziku závažných kardiovaskulárních příhod včetně infarktu myokardu, náhlé srdeční smrti, krvácení do mozku, vysokého a nízkého krevního tlaku a dalších závažných vedlejších účinků.¹⁶

---

¹⁶ Zdroj: <http://www.nebezpecneleky.cz/nelegalni-nabidky> cit. [2013-12-01]

2.4.2 Nejrozšířenější padělky léků na světových trzích

Na světových trzích se k výše uvedeným přípravkům přidávají mnohem nebezpečnější druhy padělků. Při rozhovoru s Bc. Michalem Janderou (pracovník SÚKL) jsem se dozvěděl, že v jiných zemích je situace daleko horší než v České republice. U nás bývají nejčastěji žádány spíše výše uvedené podpůrné prostředky a doplňky stravy. Američané takto nakupují i léky proti bolesti, rakovině, astmatu a řadě dalších závažných onemocnění. Nejžádanější jsou:

- Antimalarika
- Antibiotika
- Léky na CNS
- Cytostatika ¹⁷

Pokud zákazník požije padělek léku, který by mu měl teoreticky zachránit nebo prodloužit život, jsou následky tohoto neuváženého užívání naprosto fatální. Nejstrašnější na celé situaci je fakt, že padělatelé s absencí jakéhokoliv svědomí nabízejí těžce nemocným lidem naději. Ti si pak v důsledku užití takových léků nejen život nezachrání, ale naopak ztratí i ten krátký čas, který díky své nemoci mají. Naprosto zoufalá situace je v Afrických zemích, kde chybí jakákoliv kontrola léčiv, nemocní lidé jsou vydáni do rukou padělatelů a překupníků a nemají jakoukoliv možnost odvolání. Nejčastěji se jedná o padělky antimalarik a antibiotik. Padělky často obsahují nebezpečné toxické či chemické látky. „Kromě padělků známých léčivých látek se objevují nové analogy neobsažené v léčivech - např. acetylsildenafil, homosildenafil nebo hydroxyhomosildenafil. Většina padělků pochází z Asie (Čína, Indie, Pakistán, Thajsko) a ze zemí bývalého Sovětského svazu“.¹⁸

Státní ústav pro kontrolu léčiv zatím v České republice neviduje žádné úmrtí pacienta po požití padělaného léku. V zahraničí to však podle M. Jandery není výjimkou. V USA zemřelo 81 lidí po požití padělku heparinu, v Nigérii 84 dětí po podání sirupu proti bolesti zubů, který obsahoval látku do rozmrazovačů ethylenglykol. Evropští lékaři uvádějí případy srdečních selhání, kolapsů a trvalých následků.

---

¹⁷ Zdroj: <http://www.psi-inc.org/therapeuticCategories.cfm> cit. [2013-08-15]

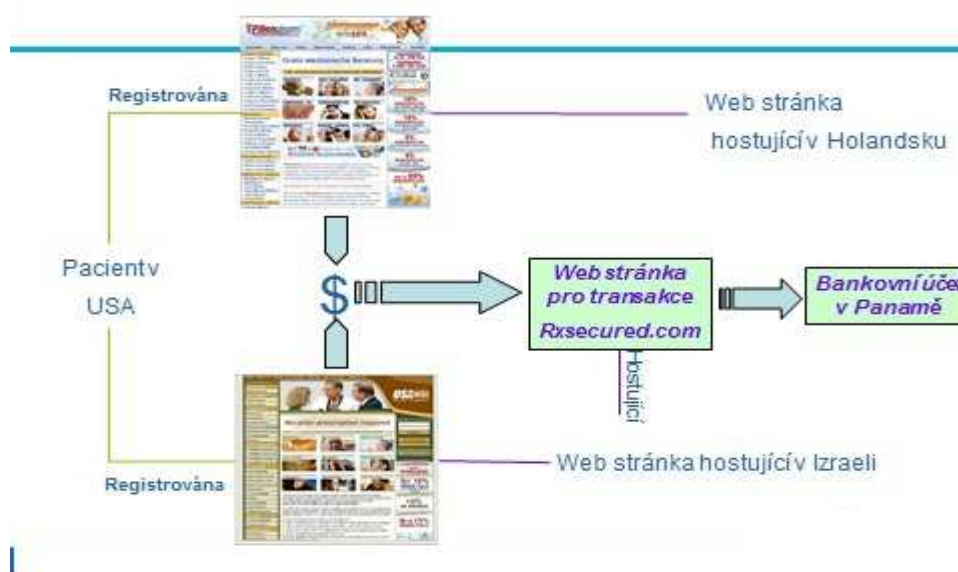
¹⁸ Zdroj: <http://www.nebezpecneleky.cz/nebezpecne-leky/padelky-leciv> cit. [2013-08-15]

Ve Švédsku si například maminka dvou dětí sama diagnostikovala boreliózu a objednala si antibiotika po internetu. Následkem bylo selhání jater a pacientku čekala transplantace.

Je evidentní, že padělatelům jde čistě o zisk. Neštítí se prakticky ničeho, nic (kromě peněz) pro ně nemá hodnotu. Neohlíží se na děti, těžce nemocné ani na osoby v hmotné nouzi. Nezastaví se skutečně před ničím.

2.5 Distribuce padělků léků směrem ke spotřebiteli

Formy distribuce směrem ke spotřebiteli jsou nejčastější přes internet. Díky tomuto fenoménu překračuje obchod s padělkami hranice konkrétní země a jeho původce se stává prakticky nevystopovatelným. V praxi vše funguje tak, že padělatelé si založí internetové stránky mimo domovskou republiku na zahraničních serverech, kde dochází k prodeji padělaných léků. V dalším státě si tyto podvodníci mohou založit firmu, která tyto stránky spravuje a v jiném státě bankovní účty, přes které jsou propírány finance získané z těchto ilegálních obchodů. Například v USA provedla Národní asociace pro farmacii (NABP) kontrolu více než 10 500 webových stránek. Výsledkem bylo zjištění, že přibližně 97 %, tedy 10 181 těchto stránek bylo nevyhovujících, jejich provoz nebyl ve shodě se zákony Spojených států. Z tohoto příkladu je tedy zřejmé, jak nebezpečný je nákup léků a léčivých prostředků virtuální formou.

Obrázek 6 Schéma možného internetového prodeje

2.6 Mezinárodní spolupráce v boji proti padělkům léků

Jako každá počítačová trestná činnost překračující mezinárodní hranice, vyžaduje spolupráci úřadů jednotlivých zemí. Padělatelé v internetových obchodech jsou navíc velmi důmyslní a pozorní k detailům, díky nimž vypadají stránky stejně jako legitimní.

Počet webových stránek, jejichž prostřednictvím si lze opatřit nebezpečná a nelegální léčiva, stále roste. Z tohoto důvodu v roce 2009 zorganizoval INTERPOL a pracovní skupina IMPACT při Světové zdravotnické organizaci (WHO) operaci jménem Pangea. Jednalo se o týden od 16. do 19. listopadu, kdy byly prováděny akce zaměřené na boj proti nedovoleným nabídkám léků a léčivých přípravků na internetu, kontrolu platebních systémů a doručovacích služeb. Dalším úkolem projektu Pangea bylo zvýšit povědomí veřejnosti o možných rizicích nákupu léků z neproověřených zdrojů na internetu.¹⁹

2.7 Způsob doručování a země původu

Veškeré padělané léky se na naše území dostávají cestou poštovních zásilek ze třetích zemí. Dle sdělení tiskového mluvčího Generálního ředitelství cel Jiřího Bartáka jsou „nejčastějšími zeměmi, odkud zásilky směřují, Indie či Thajsko. S výrobou padělků léků na území České republiky jsme se zatím nesešli.“

Padělatelé hřeší na to, že potenciální pacienti, kteří si léky popř. doplňky stravy objednávají z neproověřených zdrojů, se většinou za svůj problém stydí. Je to právě kvůli účelu, pro který přípravek objednávají. Za svůj handicap se stydí, nechtějí jít k lékaři, a proto se snaží svůj problém řešit sami – anonymně přes internet.

Kupující by si měl uvědomit, že i kdyby se mu náhodou dostal do ruky originál přípravku a ne plagiát (což je velmi nepravděpodobné), jeho počínání i počínání prodejce je přesto ilegální, protože léky podléhající lékařskému předpisu se přes internet prodávat nesmí. Takový zákazník nepředstavuje pro prodejce padělku žádné nebezpečí, protože ani při odhalení padělku takovou situaci úřadům nenahlásí. K odhalení dochází většinou pouze v případech, kdy obelhaný spotřebitel má v důsledku požití padělaného přípravku zdravotní komplikace a je nucen vyhledat lékařskou pomoc. Díky anonymitě internetu a spletitosti výše popsaných virtuálních cest je však i v případě nahlášení padělatel prakticky neodhalitelný.

---

¹⁹ Zdroj: www.bka.de/DE/Presse/Pressearchiv/Presse2012/presse2012 cit. [2013-07-20]

2.8 Průnik plagiátů do kamenných lékáren

Obrovské riziko představuje průnik padělaných léků do legální distribuční sítě – tedy do lékáren a kamenných obchodů určených k prodeji doplňků stravy. Riziko spočívá v tom, že pacient absolutně nepočítá s možností výskytu padělku, protože jednotlivé články legální distribuční sítě, např. distributor léčiv a lékárna, podléhají všude v Evropě přísné kontrole ze strany lékových agentur jednotlivých zemí.²⁰ Odhalit takový padělek je pro laika absolutně nemožné. A tak přestože dodržel veškerá bezpečnostní doporučení, aby se riziku požití padělku vyhnul, jeho ochrana selhává. Tyto případy byly zaznamenány zatím pouze v zahraničí, kde je velký počet dodavatelů a distributorů, mezi nimiž je těžké odhalit podvodníky. Jak mi sdělila pí Šustková ze SÚKL, v České republice, kde je počet dodavatelů s licenci omezený a podvod tudíž snáze odhalitelný, se žádný takový případ zatím nevyskytl.

2.9 Prevence nákupu padělků

Logicky nejjednodušší a nejspolehlivější metodou je nenakupovat léky, podpůrné prostředky ani doplňky stravy v neproověřených obchodech – ať už internetových, nebo dokonce na stáncích. Státní ústav pro kontrolu léčiv vede volně přístupný seznam lékáren s možností zásilkového či internetového prodeje a seznam prodejců vyhrazených léčiv. To vše nalezne zákazník v databázi lékáren. Jiné lékárny léky tímto způsobem nabízet nesmějí. Stejně tak nelze přes internet distribuovat léky, které jsou za normálních okolností vázány na lékařský předpis. „Podle zákona o léčivech mohou zásilkový prodej provádět pouze kamenné lékárny, které poštou pošlou jen přípravky, jež nejsou vázány na lékařský předpis. Obchod je dovozen v rámci České republiky, i ostatních členských států EU.“²¹ Uvedený zákon tedy porušuje i ten, kdo přes internet nabízí originální přípravek, který je vázán na lékařský předpis.²²

---

²⁰ Zdroj: <http://www.nebezpecneleky.cz/nebezpecne-leky/padelky-leciv> cit. [2013-07-15]

²¹ Zdroj: www.nebezpecneleky.cz/nakup-na-internetu cit. [2013-06-10]

²² Zdroj: http://zpravy.idnes.cz/cesi-nakupuji-na-internetu-padelky-vedou-anabolika-a-leky-na-hubnuti-1g4-domaci.aspx?c=A110826_152436_domaci_taj cit. [2013-06-06]

Velmi důležitý v ochraně před padělků je dostatek informací. Padělatelé spoléhají při nákupu přes internet na určitou lenost potenciačního zákazníka vyhledat si dostatek informací potřebných k rozeznání originálu. Vzhledem k tomu, že plagiát je od originálu prakticky nerozpoznatelný, měl by si každý člověk, který se chystá nakupovat léky, léčivé přípravky či podpůrné látky jinde než v kamenné lékárně, vyhledat maximální možné množství informací. Pro širokou veřejnost jsou k dispozici informace především na webových stránkách kampaně Státního ústavu pro kontrolu léčiv. Tento zřídil i informační telefonní linku a dal k dispozici e-mail pro přímé dotazy. Kromě toho je na portálu SÚKL www.olecich.cz k dispozici databáze schválených lékáren, které jsou oprávněny prodávat určité léky (v žádném případě ne ty na lékařský předpis) „virtuálně“. Nakupovat léky jinak, než přes tyto ověřené lékárny je velmi nebezpečné. Vysokému riziku se vystavuje hlavně zákazník využívající služby zahraničních webů. Spojené státy americké sice vydali seznam internetových lékáren, nicméně distribuční síť je natolik obsáhlá a plagiátoři důslední, že rozeznat v takovém množství legální webovou stránku od té ilegální je velmi obtížné. Virtuální trasy jsou natolik spletité, že byt' má zákazník dojem, že nakupuje originální lék z bezpečného zdroje například ve Velké Británii, ve skutečnosti je jeho prodejcem zručný podvodník na druhé straně světa. Bezpečný nákup léků přes internet podle mého názoru neexistuje.

Každý člověk by si měl ve svém zájmu vyhledat dostatek informací o tom, jaké nebezpečí představují plagiáty těchto komodit pro jeho zdraví. Byt' v České republice zatím nebyl zaznamenán případ, kdy by došlo k proniknutí plagiátů do kamenných lékáren, je jejich funkce v boji proti padělkům velmi významná opodstatněná. Spočívá především ve zdroji informací od lékárníků směrem ke spotřebiteli.

2.9.1 Co dělat při podezření na padělek

V okamžiku, kdy si zákazník přes veškerá varování zakoupí lék nebo doplněk stravy z neproověřených zdrojů (tedy přes internet, u stánku, nebo v jiném neoznačeném obchodě a pojme podezření, že se jedná o padělek, má možnost toto ohlásit přímo výrobcí léku, nebo Státnímu ústavu pro kontrolu léčiv. Tento bezodkladně upozorní Policii České republiky a ve spolupráci s ní zahájí šetření. Základním pravidlem je takový lék nebo prostředek zásadně nekonzumovat, a pokud i k tomuto došlo, je nutné okamžitě informovat svého lékaře a žádat od něj preventivní vyšetření, zda nedošlo k poškození zdraví.

3. TABÁK

Tabák je svým původem americká rostlina. V současné době se pěstuje ve více jak 117 zemích světa (převážně v pásmu od 45° s.š. do 30° j.š.). Tabáková pole najdeme dokonce v sousedním Slovensku, Německu a Polsku. Do roku 1994 byl tabák pěstován i v České republice. Největším současným producentem tabáku je samozřejmě země jeho původu – konkrétně Severní Amerika. Velký rozmach pěstitelství zaznamenává v současné době Čína, Indie, Brazílie, ale i africké země jako Zimbabwe, Malawi a Kamerun.

3.1 TABÁK – základní údaje

Tabák jako rostlina náleží k botanické třídě **Nicotiana**, která se dále dělí do třech podtříd (petunioides, rustika, tabacum) a dále do dalších 100 druhů skupin, podskupin a odrůd. Pro pěstování k výrobním účelům se ale hodí jen dva druhy tabáku, a to *Nicotiana rustica* a *Nicotiana tabacum*, z čehož se *Nicotiana rustica* pěstuje jen v omezené míře jako technická plodina. Pouze asijské země využívají tuto podtřidu k výrobě tradičních tabákových výrobků.

Tabák sloužící jako náplň do cigaret, doutníku či dýmky tak, jak ho znají spotřebitelé, pochází ve většině případů z rostliny *Nicotiana tabacum*. Existuje několik set druhů jejích odrůd, které prošly dlouholetým šlechtěním, čímž získaly několik charakteristických vlastností důležitých z hlediska jejich použití. Kvalita, typická chuť či barva závisí i na místě pěstování tabáku. Dva totožné druhy rostliny mohou mít rozdílnou chuť i barvu díky lokalitě, ve které vyrostly – to vše díky složení půdy a klimatu typickému pro danou oblast. Jedná se o jednoletou i víceletou rostlinu dosahující výšky 0,3 až 3 m. Jednotlivé druhy rostlin se liší i velikostí listů. Velkolisté tabákové rostliny se pěstují především v tropických oblastech, protože jsou náročné na kvalitu půdy, teplo, světlo i množství srážek. Naopak malolisté odrůdy nejsou na podmínky pěstování tolik náročné a lze je tedy pěstovat i v klimaticky méně náročných oblastech.²³

---

²³ KUBÁNEK, V., SLEZÁK, P., *Tabák a tabákové výrobky (zpracování, legislativa, padělky)*, Brno: Imperial tobacco 2009

3.1.1 Základní odrůdy tabáku

Do cigaret ze směsi se používají tři hlavní druhy tabáku:

- VIRŽÍNSKÉ TABÁKY – patří mezi nejčetnější velkolisté tabákové rostliny dosahující až dvoumetrové výšky
- BURLEY TABÁKY jsou dalším velmi rozšířeným a využívaným druhem tabáku. Jedná se o rostliny dorůstající výšky 180 až 200 cm s listy o velikosti 30 – 70 cm a šířce 40 – 50 cm.
- ORIENTÁLNÍ TABÁKY tvoří souhrn malolistých odrůd, které se vyznačují velkou aromaticností. Jejich výška se pohybuje od 45 – 60 cm, listy dosahují délky 6 – 15 cm. Příčinou velké oblíbenosti tohoto druhu tabáku je jeho nízká náročnost pro pěstování.²⁴

3.1.2 Zpracování tabáku

Pěstování tabáku i jeho zpracování je velmi složitý proces. Zapálení cigarety, dýmky či doutníku předchází řada technologických operací, které mohou ve vzácných případech trvat i několik let. Ihned po sklizni se tabákové listy suší. Způsob sušení se odlišuje podle druhu tabáku. Dochází k němu buď přirozenou cestou (na slunci či ve stínu) nebo v sušárnách.

Samozřejmě jinou technologii zpracování má tabák určený pro cigarety a jinou tabák pro doutníky či dýmky. Tabák určený pro dýmky se ještě navíc ochucuje macerováním, tedy namáčením v různých druzích roztoků a esencí, čímž získává různé příchutě a aroma – např. rum, whisky a spousta dalších příchutí. Konečná chuť dostávající se ke spotřebitelům je tedy závislá nejen na druhu tabáku, popř. jejich směsi, lokalitě, kde byl vypěstován, ale i na technologii zpracování a příměsích, které jsou k tabákovým listům přidávány.²⁵

---

²⁴ KUBÁNEK, V., SLEZÁK, P., *Tabák a tabákové výrobky (zpracování, legislativa, padělky)*, Brno: Imperial tobacco 2009, str. 7

²⁵ KUBÁNEK, V., SLEZÁK, P., *Tabák a tabákové výrobky (zpracování, legislativa, padělky)*, Brno: Imperial tobacco 2009, str. 6

3.1.3 Požadavky na tabákovou surovinu

„U tabákových výrobků se hodnotí tyto organoleptické vlastnosti:

- **Chuť** – *pocity vzniklé působením rozpustných látek z tabákového dýmu na receptory chuťového analyzátoru: má být lahodná, plná, výrazná a vyrovnaná. Nesmí být hořká, nakyslá, odporná s cizími pachutěmi. Je specifická pro každý typ tabáku nebo výrobek*
- **Aroma** – *jsou pocity vyvolané prchavými látkami z tabákového dýmu, které působí při kouření na receptory čichového analyzátoru: má být příjemné, znatelné až výrazné, specifické pro danou směs (druh). Nesmí být nepříjemné až odporné.*
- **Ostrost** – *pocity vzniklé působením tabákového dýmu na všeobecné chemické receptory /samostatné nervové zakončení/ v ústní dutině příp. v hrtanu a nosní dutině.*
  - a) *Štiplavost – ostrost pocit'ovaná na špičce jazyka*
  - b) *Pálivost – ostrost pocit'ovaná na ostatních místech ústní dutiny.*

Rozlišuje se ostrost slabá, střední a silná

- **Dráždivost** – *tabákového dýmu je jeho vlastnost vyvolávající nepodmíněné reflexy /krátkodobé zastavení dechu, kašel/, které vznikají na základě podrážděnosti tabákovým dýmem mechanoreceptorů nebo chemoreceptorů v sliznicích hrtanu, průdušnice a nebo průdušek. Rozlišuje se dráždivost slabá, střední a silná dráždicí ke kašli*
- **Síla** – *zahrnuje intenzitu všech pocitů vyvolaných působením tabákového dýmu na receptory při kouření. Zahrnuje intenzitu ostrosti, chuti, aroma a rozsah v jakém jsou různé druhy pocitů vyvolávané a jejich trvání. Rozeznáváme sílu velmi slabou, slabou, silnou a velmi silnou.“²⁶*

Je logické, že žádný jednotlivý druh tabáku nemůže splňovat všechny výše uvedené požadavky najednou a v maximální možné míře. Aby se ke spotřebiteli dostaly co nejkvalitnější doutníky či cigarety, které plně uspokojí jeho potřeby, používají výrobci směsi jednotlivých druhů tabáku.

---

²⁶ KUBÁNEK, V., SLEZÁK, P., *Tabák a tabákové výrobky (zpracování, legislativa, padělky)*, Brno: Imperial tobacco 2009, str. 15

3.2 Tabákové výrobky

„Tabákovým výrobkem se rozumí výrobek určený ke kouření, šňupání, sání nebo žvýkání, pokud je vyroben zcela nebo zčásti z tabáku, včetně tabáku geneticky upraveného (vyhláška Mze č. 344/2003 Sb.).

Tabákovými výrobky se pro účely tohoto zákona rozumí cigarety, doutníky, cigarillos a tabák ke kouření (zákon č. 353/2003 Sb.)

Cigareta je výrobek vhodný ke kouření, vytvořený spojením jemně řezaného tabáku FCSA (fine-cut smoking article) a obalu“. Jedná se o tabákový provazec zabalený v cigaretovém papírku. V současnosti jsou průmyslově vyráběné cigarety většinou opatřené filtrem. Tabák v cigaretách je směsí tabáků (až 30 druhů tabáku) různého původu s různými postupy fermentace a dalších přísad. Výsledný mix dává různým značkám cigaret různou chuť. Tvoří jej tabák nakrájený na velmi tenké nitkovité proužky z vysokým obsahem laminy a minimálním množstvím zlomků laminy. V současnosti je nejpoužívanější řez 0,9 mm u většiny cigaret. Čím hrubší řez, tím silnější a aromatictější kuř a tím větší tvorba částicové fáze“²⁷

Součástí cigarety jsou: cigaretový papír a cigaretový filtr.

Cigaretový papír – je obal obklopující tabákový provazec. Jedná se o speciální papír určený pro průmyslovou výrobu a ruční balení cigaret. Používá se lněný nebo konopný, vysoce kvalitní celulósový papír. Do papíru se přidávají různé chemikálie, jako:

- *Uhličitan vápenatý – zlepšuje poréznost a hoření*
- *Uhličitan hořečnatý – zlepšuje barvu popela*
- *Oxid titaničitý – zběluje popel*
- *Dusičnan draselný – zlepšuje hoření a dává popelu soudržnost*

---

²⁷ KUBÁNEK, V., SLEZÁK, P., *Tabák a tabákové výrobky (zpracování, legislativa, padělky)*, Brno: Imperial tobacco 2009, str. 20

„Cigaretový filtr - filtrační vložky, která je obalena vnitřním obalovým papírem, který je prodyšný. Vnější obal tvoří náustkový papír (korkový papír), který je perforovaný (nemusí být) z důvodu prodyšnosti, což se provádí elektrostaticky nebo laserem. Filtrační vložka se vyrábí z vláken celulosy (74 % až 92 % hydroxylových skupin acetylováno), a to v požadované délce podle typu výrobního stroje a cigarety.“²⁸

3.2.1 Kvalita tabákových výrobků

Nadnárodní koncerny věnují kvalitě tabáku a tabákovým výrobkům velkou pozornost. Po celou dobu jsou odebírány kontrolní vzorky, které se testují v laboratořích závodu. Každý z koncernů má svou akreditovanou laboratoř, kde se provádí kontrola vstupních surovin i výstupních výrobků. Kontroluje se především obsah nikotinu, těžkých kovů, pesticidů a herbicidů. Vybrané množství vzorků se odesílá do centrální laboratoře. Systém kontroly se skládá z několika stupňů:

- Již v přípravě se testuje vlhkost, váha a teplota tabákové směsi
- Při výrobě tabákových výrobků se pomocí počítače kontroluje váha cigaret (zda nejsou poškozené), jejich spojení s filtrem
- Při balení se dále kontroluje počet cigaret v krabičce a nalepený kolek. Rovněž se kontroluje celkový vzhled konečného výrobku (např. krabička cigaret – pevnost ohybů, těsnost propylénového obalu apod.)²⁹

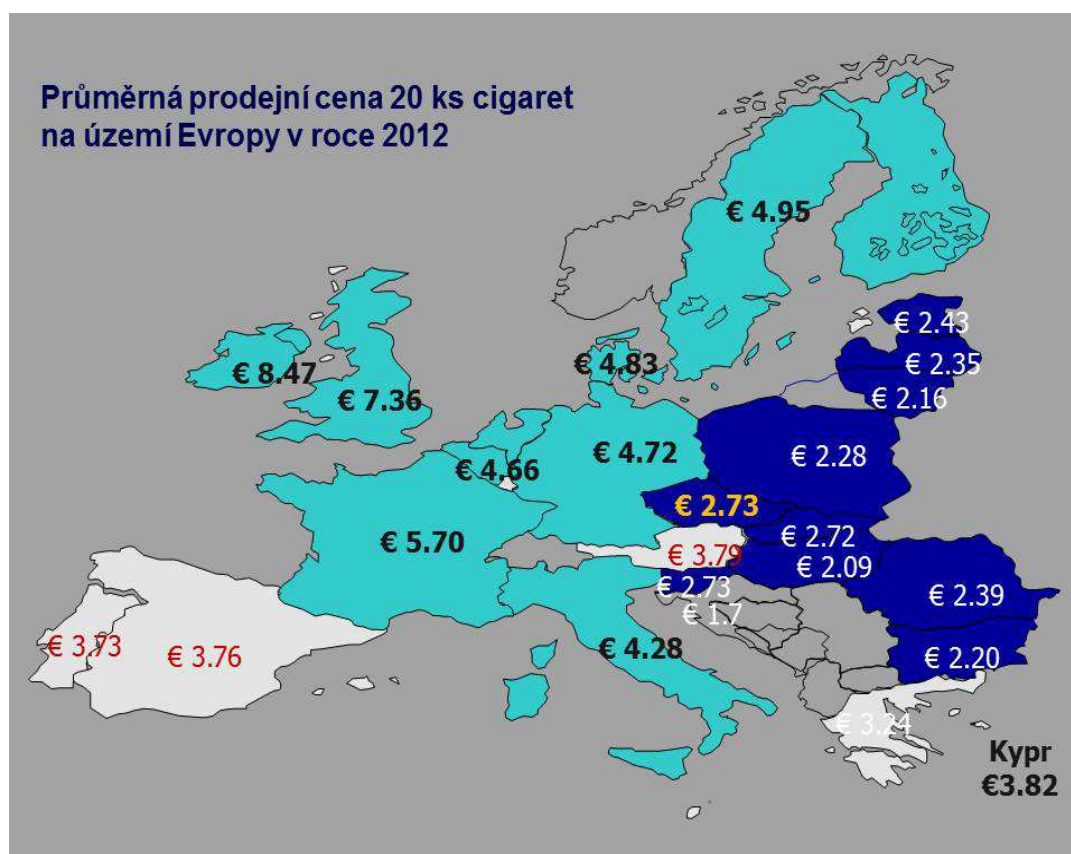
²⁸ KUBÁNEK, V., SLEZÁK, P., *Tabák a tabákové výrobky (zpracování, legislativa, padělký)*, Brno: Imperial tobacco 2009, str. 21

²⁹ KUBÁNEK, V., SLEZÁK, P., *Tabák a tabákové výrobky (zpracování, legislativa, padělký)*, Brno: Imperial tobacco 2009

3.3 Nelegální obchod s padělkami cigaret a tabákových výrobků

Nelegální obchod s padělkami cigaret a tabákových výrobků a pašování je velmi výnosný pro všechny články padělatelského řetězce. Nahrává tomu stále se zvyšující spotřební daň, díky které je pro organizovaný zločin stále výhodnější tyto cigarety prodávat. Jak je patrné z obrázku č. 7, jsou ceny legálně vyrobených cigaret a tabákových výrobků nepoměrně vyšší oproti černému trhu. Na něm se cena krabičky cigaret pohybuje kolem 40 korun. Přičemž průměrná pořizovací cena těchto výrobků je cca 10 korun. Rozdíl třiceti korun činí čistý zisk pro všechny články řetězce.³⁰ Někteří spotřebitelé však bez ohledu na vyšší ohrožení svého zdraví raději sáhnou po levnější variantě cigaret právě z ekonomických důvodů.

Obrázek 7 Cenová mapa

³⁰ Zdroj: www.euro.e15.cz/archiv/jsi-to-co-kouris-780722 cit [2013-12-1]

Plagiátorství tabáku a tabákových výrobků spočívá jak v padělání tabáku jako takového, tak v padělání cigaretových balení. Aktuálně šířené padělky cigaretových balení je možné rozdělit do dvou základních skupin:

a) Ručně zhotovená balení

b) Produkty balících linek provozovaných výrobcí odlišnými od výrobců originálních cigaret

Ad a) jedná se o padělky kartónových výseků a dalších obalových komponent napodobujících originální balení. „V případě kartónových výseků se jedná zejména o napodobení barevné skladby základního potisku, barevného odstínu, umístění a grafické konstrukce textových i obrazových prvků a loga s cílem co nejdokonalejšího napodobení optického projevu originálu, v případě dalších komponent padělatel více méně spoléhá na neznalost posuzovatele“³¹

Ad b) zde rozlišujeme padělky zhotovené z neoriginálních obalových komponent, kdy se při balení nevyužívá celá balící linka, ale jen její části. Zbylé operace jsou prováděny ručně. Druhým způsobem je zhotovování padělků na kompletních balících linkách a využíváno je sice neoriginálních, ale vysoce kvalitních obalových komponentů.³²

„Ilegální obchod s cigaretami poškozuje vlády, spotřebitele a výrobce. Světová zdravotnická organizace odhaduje, že ilegální, neregulovaný černý trh s cigaretami čítá až 600 miliard cigaret ročně neboli 11 % celosvětové spotřeby. Zpráva vytvořená společností KPMG (= celosvětová síť poradenských společností poskytujících služby v oblasti auditu, daní, poradenství a práva) uvádí, že jen v EU se v roce 2010 spotřebovalo 64,2 miliard ilegálních cigaret. To podle odhadů Evropského úřadu pro boj proti podvodům (OLAF) odpovídá ročním ztrátám v národních příjmech a příjmech z EU ve výši přibližně 10 miliard eur za každý rok“.³³

³¹ KUBÁNEK, V., SLEZÁK, P., *Tabák a tabákové výrobky (zpracování, legislativa, padělky)*, Brno: Imperial tobacco 2009, str. 33

³² KUBÁNEK, V., SLEZÁK, P., *Tabák a tabákové výrobky (zpracování, legislativa, padělky)*, Brno: Imperial tobacco 2009

³³ Zdroj: <http://www.kpmg.com/cz/cs/stranky/default.aspx> cit [2013-06-10]

Je evidentní, že úniky na daních jsou značné. Vlády jsou připravovány o příjmy do státních rozpočtů v obrovském měřítku. Na boj s padělatelstvím jsou vynakládány nemalé částky a přijímány řady rozsáhlých opatření, tak aby bylo možno v nejvyšší možné míře chránit výrobce originálních značek a spotřebitele. Sami výrobci originálních značek finančně podporují regulaci a preventivní opatření ve všech formách ilegálního obchodu s tabákovými výrobky. A to včetně sledování, stopování padělků a padělatelských skupin.³⁴ Přes všechnu snahu, vynaložené finanční prostředky, spolupráci všech vlád a státních správ jednotlivých zemí se tento fenomén nedaří dostat pod kontrolu.

„Nelegální obchod s tabákovými výrobky lze v zásadě rozdělit do tří kategorií:

- 1. Nezákonné dovozy neznačených, originálních (s kolkem, ale jiného státu) cigaret do ČR a jejich následná distribuce.*
- 2. Nezákonné dovozy plagiátů cigaret do ČR a jejich následná distribuce.*
- 3. Nelegální výroba cigaret v rámci EU a jejich následná distribuce³⁵.*

Ad 1) Originální cigarety od renomovaných výrobců proudí do ČR (popř. dále na území Evropské unie) po tzv. Východoevropské trase. Tato trasa je tvořena bývalými zeměmi Sovětského svazu, Polskem a Slovenskem. V rámci těchto ilegálních přeprav je využíváno rozdílnosti v cenách v zemi produkce a v zemi prodeje (produkční zemí je převážně Ukrajina, Bělorusko, Moldavsko a v některých případech Rusko).

Ad 2) Padělané cigarety jsou do ČR (popř. dále na území západních států Evropské unie) dováženy přes pobaltské země. Původ těchto cigaret je v asijských zemích (Čína, Vietnam). Do pobaltských zemí se toto zboží dostává prostřednictvím námořních přístavů a severní větve Transsibiřské magistrály. Cigarety jsou ve větších zásilkách dopravovány do Polska, zde jsou děleny na menší, které dále pokračují do zemí EU.

Druhým směrem je odhalování přeprav plagiátů tabáku a tabákových výrobků po asijské trase, která je tvořena asijskými státy (Čína, Vietnam), západoevropskými a jihoevropskými přístavy. Po této trase jsou přepravovány zejména padělky cigaret

---

³⁴Zdroj:http://www.pmi.com/cs_cz/tobacco_regulation/what_is_illicit_trade/pages/what_is_illicit_trade.aspx cit [2013-06-10]

³⁵ KUBÁNEK, V., SLEZÁK, P., *Tabák a tabákové výrobky (zpracování, legislativa, padělky)*. Brno: Imperial tobacco, Tribun EU s.r.o. 2009, str. 43

renomovaných značek a tabák na ilegální výrobu cigaret. Přeprava probíhá v námořních kontejnerech, které jsou dále přepravovány v silniční a železniční dopravě.

Ad 3) Bojem proti ilegálním výrobcům (padělatelům) cigaret v EU se zabývají především celní orgány. V České republice jsou to celní orgány, které mají podle trestního řádu postavení policejního orgánu.

3.4 Ilegální dovozy padělků cigaret do ČR

Cigarety a tabákové výrobky byly, jsou a zřejmě i v budoucnosti budou jedním z nejvýznamnějších artiklů nezákonně dováženého zboží do České republiky. Typická pro tuto činnost je neustále se zdokonalující organizovanost skupin pachatelů, které využívají moderních prostředků spojové techniky a dopravních prostředků. Nemalé zisky, kterých díky této ilegální činnosti dosahují, zpětně investují do dalšího technického vybavení a zdokonalování tajných úkrytů v dopravních prostředcích. Tajné úkryty nejsou již tvořeny amatérsky, ale jsou zadávány profesionálům, díky nimž je stále těžší takový úkryt odhalit. Část finančních prostředků je vynakládána dokonce i pro různé formy nátlakového jednání (uplácení, vydírání) vůči orgánům státní správy (celní správa, policie).

„Vzhledem k latentnosti nezákonného obchodu s cigaretami nelze s jistotou určit, jaké množství z celkového počtu pašovaných cigaret se podaří celním orgánům v rámci kontrolní činnosti zajistit. Odhadem se toto číslo pohybuje v rozmezí 3 % - 5 % z celkového množství dovezených cigaret“³⁶

Nelegální obchod s tabákem a tabákovými výrobky je velice výnosnou činností. Česká republika, díky své poloze ve středu Evropy, je jak zemí tranzitní, tak i meziskladem pro distribuci ilegálních tabákových výrobků do okolních zemí. Zároveň je Česká republika i trhem konečné spotřeby ilegální tabákové produkce.

V rámci potírání této trestné činnosti působí pověřené celní orgány, které mají postavení policejního orgánu. Ilegální výrobou cigaret se v České republice zabývají zejména organizované zločinecké skupiny. V minulosti se jednalo zejména o skupiny původem z Asie, prim hrály vietnamské skupiny. V současné době přešla tato ilegální činnost pod kontrolu zločineckých skupin z postsovětských států a výraznou měrou se na této činnosti

---

³⁶ Analýza podloudnictví s cigaretami, Ministerstvo financí Generální ředitelství cel

podílejí i skupiny složené z Čechů. V odhalování ilegálních výroben se Česká celní správa řadí mezi špičku v Evropě. Od roku 2005 bylo v České republice odhaleno 17 ilegálních strojových továren na cigarety. Mimo těchto 17 strojových továren bylo odhaleno větší množství malých rukodělných továren.

V rámci akcí uskutečněných celní správou byl zajištěn tabák a tabákové výrobky, u kterých by byl daňový únik při uvedení na trh 1 176 887 000,- Kč (od roku 2005 do 2010). Po úspěšných zásazích celní správy se ilegální výrobci vracejí k rukodělné výrobě, kterou minimalizují ztráty při odhalení.

Díky tomu, že jádro zločineckých organizovaných skupin je tvořeno převážně zahraničním prvkem, je odhalení celého řetězce vždy velmi komplikované a vyžaduje složitou spolupráci státních správ více zemí. V boji proti tomuto ilegálnímu obchodu je nezbytná těsná mezinárodní spolupráce, operativní výměna informací, vytváření nadnárodních vyšetřovacích týmů a spolupráce s legálními výrobci tabákových výrobků.

Celní správa České republiky má odhalování ilegálních obchodů s tabákem a tabákovými výrobky jako dlouhodobou prioritu. Odhalováním těchto obchodů se zabývají útvary Pátrání Generálního ředitelství cel.

Od vstupu do EU zaznamenaly celní orgány pokles odhalených případů pašování tabáku a tabákových výrobků. Příčinou je skutečnost, že Česká republika nemá pozemní vnější hranici EU a tím pádem omezený kontrolní mechanismus. K odhalování ilegálních přeprav tabáku a tabákových výrobků dochází ve vnitrozemí České republiky. Zde má celní správa oprávnění ke kontrole vybraných výrobků, které jsou zatíženy spotřební daní.

V roce 2009 došlo k výraznému poklesu odhalených případů na Asijské trase. Možnou příčinou je odklon trasy od námořních přístavů v Německu a Nizozemsku k jihoevropským přístavům. Zejména k přístavům v Řecku a Bulharsku. Tyto státy nedisponují takovým množstvím RTG techniky jako přístavy západoevropské. Spolupráce s těmito státy je na výrazně nižší úrovni než spolupráce s celními orgány Spolkové republiky Německo.

Třetím směrem je boj proti ilegálním výrobcům (padělatelům) cigaret na území České republiky.

3.5 Ilegální trasy

Klasickým a v současnosti nejvíce rozšířeným způsobem nelegálního obchodu s cigaretami a tabákem je pašování. Do České republiky a dále do zemí Evropské unie se toto zboží dostává po různých trasách.

3.5.1 Jihoevropská trasa

Cigarety z jihu Evropy jsou přepravovány po klasické drogové Balkánské trase. Jedná se o cigarety pocházející z Řecka, Kypru, Bulharska či zemí bývalé Jugoslávie. Tyto cigarety jsou buď nelegálně dopraveny z Číny, ale i afrických zemí, do přístavů ve Středomoří a po zemi jsou dále distribuovány do zemí západní Evropy nebo se jedná o nelegální produkci, která je velmi rozšířená zejména v zemích bývalé Jugoslávie. Zde funguje v pozici odběratele a následného distributora vietnamská komunita.

3.5.2 Východoevropská trasa

Z Ruska a ze zemí bývalého SSSR, zejména Ukrajiny a Běloruska, jsou cigarety dopravovány do zemí západní Evropy přes Polsko, Slovensko a Českou republiku, často také přes Rumunsko, Maďarsko a Rakousko. V tomto případě je velmi častým konečným trhem černý trh Velké Británie, Německa a Francie. Z cigaret pocházejících z těchto zemí však část zůstává i na území České republiky, kde jsou buď spotřebovány zejména ekonomicky slabší částí obyvatel a zahraničními dělníky nebo dále distribuovány mimo území České republiky.

3.5.3 Asijská trasa

Další a velmi významnou cestou pašování cigaret je kontejnerová přeprava z Číny, kdy se cigarety dostávají na Evropský trh přes přístavy v Hamburku, Bremenhafenu, Rotterdamu, ale třeba i v Antverpách, Koperu, Portu, Valencii a Barceloně. V posledních deseti letech došlo k posunu v tomto způsobu pašování, kdy oproti předchozí dekádě převzali organizaci pašování cigaret Vietnamci od Číňanů. K podloudným přepravám cigaret po této trase jsou nejčastěji využívány vietnamské ready-made či finančně čisté firmy s jednatelem z řad nekontaktních Vietnamců s dřívějším pobytem na území ČR.

Pro fyzickou přepravu cigaret z přístavů jsou využívány české, polské a slovenské přepravní společnosti. Důvodem je rovněž vzpomínaná etnická odlišnost Vietnamců.

3.6 Způsob pašování cigaret do ČR

V rámci nezákonných přeprav padělků cigaret a tabákových výrobků se využívá následujících způsobů:

- Deklarování jiného nákladu (krycí náklad)
- Deklarování prázdného dopravního prostředku
- Tajné schránky
- Zneužívání celních úlev na zboží propuštěné pro potřebu diplomatických misí a jejich pracovníků

V minulosti se pro pašování cigaret a tabákových výrobků využívaly tzv. zelené hranice – tedy trasy mimo oficiální hraniční přechody. Po otevření hranic a zrušení kontrol na hraničních přechodech v rámci vstupu ČR do Evropské unie se způsob tohoto obchodu stal bezpředmětný. Ilegální obchod byl také značně omezen v rámci zrušení prodejen Duty free na celních cestách silničních hraničních přechodů a v prostorách mezinárodních letišť.

Využití deklarace jiného nákladu spočívá ve vykazání fiktivního zboží. Zpravidla se jedná o zboží nízké hodnoty, aby náklady spojené s celním projednáváním tohoto zboží nebyly příliš vysoké a skupina netrčila na zisku. Příkladem mohou být nápojové kelímky do automatů, plastové láhve, umělohmotné zátky na láhve. Deklarované zboží v nákladovém prostoru zabírá jen malou část, potřebnou k zakrytí skutečného nákladu (tedy tak, aby při fyzické kontrole nebylo na první pohled patrné, co přepravce veze).

Výjimkou není ani situace, kdy se deklarované zboží v nákladovém prostoru nenachází ani v minimálním množství a pachatelé spoléhají na to, že státní orgány neprovedou fyzickou kontrolu nákladu.

Deklarování prázdného dopravního prostředku úzce souvisí s tajnými schránkami. Nákladový prostor vozidla je při fyzické kontrole skutečně prázdný, pašované zboží je ve skutečnosti ukryto v tajných schránkách vytvořených pomocí konstrukčních dutin vozu (dvojitá stěna, dvojitá podlaha apod.)

Typický způsob přepravy pro tzv. Jihoevropskou trasu je prostřednictvím tzv. krycího nákladu, kdy jsou pašované cigarety papírově vydávány za jiné zboží (hračky, kuchyňské nádobí či textil), popř. je využíváno vozidlo nebo jízdní souprava, která je deklarována jako prázdná. Cigarety jsou pašovány v profesionálně vytvořených úkrytech. Oproti tomu padělky dovážené z Číny či z Vietnamu jsou pašovány v kontejnerech pomocí lodní přepravy. Jejich další distribuce ze Západoevropských přístavů pokračuje železniční, či nákladní dopravou.

3.7 Černý trh na území ČR

Černý trh s cigaretami a tabákem na území České republiky ovládají v současné době vysoce organizované skupiny. Významné postavení v této trestné činnosti si vytvořila vietnamská a ukrajinská komunita. V zásadě s oběma komunitami vždy spolupracuje někdo z občanů České republiky. Ať už na straně dodavatele, nebo odběratele a následného distributora.

Trestná činnost v oblasti nelegálních obchodů s cigaretami a tabákem se dá rozdělit do několika skupin, v nichž vietnamská komunita zaujímá významné místo, pokaždé však v jiné pozici.

Vietnamští překupníci se zabývají především konečnou distribucí pašovaných cigaret prostřednictvím tržnic v příhraničních oblastech s Německem a Rakouskem. Organizátoři pašování cigaret z řad Vietnamců využívají pro přepravy cigaret po výše uvedených trasách již zaběhnuté sítě českých, polských, ukrajinských či slovenských pašeráků. Do samotného pašování se nezapojují, vzhledem ke své etnické odlišnosti

3.8 Ilegální výroba cigaret

V posledních letech (cca 10 let) se na území celé Evropy stala fenoménem nelegální výroba cigaret. Zločinecké struktury, které se věnovaly primárně pašování cigaret na území Evropské unie, se zčásti odklonily od zaběhnutých metod a přešly k nelegální výrobě cigaret.

3.8.1 Vietnamská komunita

V rámci vietnamské komunity hraje významnou roli zkušenost s produkcí cigaret ve Vietnamu, odkud je do ČR cíleně dovážena pracovní síla. Jedná se o pracovníky, kteří se v nelegálních výrobnách starají o údržbu a obsluhu strojního zařízení na výrobu cigaret. Zároveň jsou z Vietnamu dováženy kontejnery s tabákovými listy a stroje na zpracování tabáku.

Organizátoři nelegální výroby cigaret jsou pak Vietnamci, kteří vlastní dostatek finančních prostředků k tomu, aby mohli nelegální výrobu zahájit a financovat. Celními orgány byly na území České republiky zjištěny nelegální výroby, které byly organizovány zejména občany vietnamské národnosti.

Nelegální výroba cigaret organizovaná vietnamskými občany je na území České republiky zastoupena nejvíce. Vietnamci přešli k nelegální výrobě cigaret teprve v posledních deseti letech po tom, co jim začaly rapidně klesat zisky z dovozu asijského textilu a nesporně i pro neshody s čínskou komunitou v oblasti pašování kontejnerových zásilek cigaret z Číny.

Na rozdíl od občanů ostatních národností, provozujících na území Evropy nelegální výrobu cigaret, vytvořili Vietnamci na území České republiky celé výrobně – distribuční řetězce. Z pohledu celní správy se jedná o vysoce organizovanou činnost, řízenou několika jedinci, většinou vlastníky tržnic v Praze a na Chebsku.

Vietnamská nelegální výroba cigaret začíná u legálních dovozů listového, neodřapíkováného tabáku, který nepodléhá při dovozu spotřební dani. Tento tabák je následně nařezán a fermentován v různých pronajatých prostorách, většinou bývalých zemědělských usedlostech. Netabákový materiál, jako je cigaretový papír, náustkový papír, filtry a obalový materiál je buď pašován pod krycím nákladem z Asie, nebo je prostřednictvím různých řetězců nekontaktních firem nakupován přímo na evropském trhu. Následná produkce probíhá v podmínkách přísné konspirace, většinou rovněž na pečlivě vybraných místech. Následné balení do spotřebitelských balení probíhá opět na jiných místech, většinou už v bytech či domech obývaných vietnamskou komunitou. Hotové výrobky jsou distribuovány do západní Evropy, prostřednictvím vietnamských tržnic v příhraničních oblastech nebo na základě osobních kontaktů s vietnamskou komunitou v zemích Západní Evropy.

Celý proces výroby je řízen pouze Vietnamci, kteří takto zaměstnají mnohem více svých krajanů a tímto jim umožňují získat prostředky na pobyt v České republice. Rovněž zisky z nelegální výroby cigaret, které jsou u „nevietnamských“ skupin většinou spotřebovány v zemi nelegální výroby, putují do Vietnamu, kde jsou používány k investicím v legálním ekonomickém sektoru.

3.9 Potírání ilegální výroby a dovozu padělků cigaret

V oblasti potírání této trestné činnosti dosáhla celní správa v posledních letech výrazných úspěchů. Od roku 2004 do roku 2009 bylo příslušníky celní správy, v souvislosti s nelegálním dovozem či výrobou tabáku a cigaret, řešeno 3430 případů. V souvislosti s tím bylo pracovníky celní správy zajištěno 406 milionů kusů pašovaných či padělaných cigaret a 2503 tuny tabáku. Zjištěné úniky cla, spotřební daně a daně z přidané hodnoty přesáhly částku 3 miliardy Kč. Od roku 2005 bylo v České republice odhaleno 17 ilegálních strojových továren na cigarety, z nichž 10 bylo ve vlastnictví vietnamské komunity. Mimo těchto strojových továren bylo v rámci vietnamské komunity odhaleno větší množství malých rukodělných továren. Ke zjištěným daňovým únikům je třeba dodat, že jsou vypočítány pouze z cigaret a tabáku zajištěných v nelegálních výrobních cigařkách, či při realizacích pašeráckých skupin. Skutečná výše způsobené škody je mnohonásobně vyšší a dá se odhadnout z celosvětově prezentované skutečnosti, že se v oblasti nelegální produkce a pašování cigaret daří odhalit kolem 10% distribuovaného objemu.

Nutno podotknout, že Vietnamci, kteří se podílejí na pašování, ilegální výrobě a distribuci těchto tabákových výrobků, nejsou většinou spotřebiteli této ilegální produkce.

3.10 Rozpoznávání padělků cigaret

Na laické úrovni jde identifikovat především ručně zhotovené padělky. Tyto lze rozpoznat buď pouhým okem, nebo za pomoci lupy, popř. komerčního UV zdroje. Důležité jsou především tyto znaky:

ručně zhotovené padělky cigaretových balení nejsou nikdy opatřeny pravou tabákovou nálepkou (ČR ani jiného státu)

- do oběhu jsou uváděny buď **neoznačené**, nebo opatřené **padělkem tabákové nálepky** (ČR i jiného státu)
- tabáková nálepka může být **vylepena šikmo**, s **výrazným podélným nebo výškovým posunem** a svými rozměry či způsobem ořezu vybočovat ze standardu

Padělky - nestandardní umístění tabákových nálepek a jejich defektní ořez

Obrázek 8 Nekvalitní tabákové nálepky

- u padělků některých druhů cigaret (např. Marlboro) **dělicí páska nebo její zakončení postrádá písmenné či jiné znaky** aplikované originálním výrobcem, je nutné znát markanty originálu
- **lepení kartónů krabičky**, zejména ve větších plochách stranových pohybů, vykazuje znaky ručního nepravidelného nánosu lepidla
- **obsah balení** zřídka odpovídá počtu cigaret deklarovaných na obalu (a tabákové nálepce) a bývá nejčastěji 17 – 19 ks, resp. 30 – 36 ks
- **polypropylénový přebal zpravidla nepřiléhá ke kartonu (je nevypnutý)**, vy stycích na víčku a na krabičce vykazuje nadbytečné zvrásnění, pod přebalem se zpravidla nacházejí nečistoty ve formě tabákových úlomků, prachu, vlasů apod.³⁷

Obrázek 9 Nekvalitní balení

³⁷KUBÁNEK, V., SLEZÁK, P., *Tabák a tabákové výrobky (zpracování, legislativa, padělky)*, Brno: Imperial tobacco 2009, str. 34

- *skládání kartónového výseku do tvaru krabičky je nepřesné a projevuje se nesouběžností jeho ukončení ve vodorovných i pravoúhlých spojích, nepřesným spojením tiskových prvků ve styku víčka a korpusu krabičky*³⁸

Obrázek 10 Detail cigaretové krabičky

3.11 Ochrana spotřebitele před padělků cigaret

Stejně jako v případě padělků léků, není snadné z pohledu laika rozeznat plagiát cigarety od originálu. Prvotním vodítkem pro spotřebitele je cena. Od zavedení tabákových nálepek (tzv. kolků) v roce 1993 (pokynem Ministerstva financí ČR – č.j. 18-61 048/1993) lepených na každou krabičku cigaret či tabákových výrobků, je jejich cena jednotná a neměla by se v jednotlivých obchodech lišit. Pokud zákazník narazí na cigarety „se slevou“, je třeba mít se na pozoru. Problémem padělků cigaret je, že jsou do České republiky (popř. Evropské unie) dováženy ve velkém a prodejci nepodléhají žádné kontrole, tak jako např. kamenné lékárny, kam je prakticky nemožné ze strany padělatele plagiát propašovat.

Ze zkušeností pracovníků Služby pátrání Generálního ředitelství cel je zřejmé, že padělanými cigaretami jsou zcela zaplaveny vesměs všechny příhraniční oblasti. Týká se to především stánků na tržnicích, které jsou provozovány asijskými obchodníky. Výsledky ukazují, že více než devadesát procent všech cigaret, které jsou u těchto prodejců k mání,

³⁸ KUBÁNEK, V., SLEZÁK, P., *Tabák a tabákové výrobky (zpracování, legislativa, padělků)*, Brno: Imperial tobacco 2009, str. 34

je falešných. Kamenné obchody v okolí tržnic jsou na tom sice lépe, ale ani zde již dávno neplatí záruka pravosti prodávaných cigaret a tabákových výrobků. Průměrně je tak pryč pouze každá pátá cigareta koupená v této oblasti, pravá.

Jako prevence nákupu padělku je velmi důležité mít dostatek informací. Odhalit plagiát pouze podle chuti či vůně cigarety je velmi obtížné a dokáže to jen zkušený kuřák, který využívá stejnou značku několik let. Každý výrobce používá jinou směs cigaretového tabáku, v důsledku čehož jinak chutnají např. cigarety zn. Marlboro dovozené z Ameriky a jinak tatáž značka cigaret vyrobená v České republice. Vodítkem pro potencionálního zákazníka by měl být v první řadě kolek nalepený na krabičku. „*Originální kolek je vyroben ze speciálního ceninového papíru s vlastní potlačenou fluorescencí a vloženými ochrannými vlákny. Do systému ochranných prvků je zahrnuta i aplikace mikrotextů, dalších UV znaků a dvou různých tiskových technik*“³⁹. Originál kolku je díky hlubotisku typický svou plasticitou, kterou lze laicky zjistit pohmatem. Vytvořit dokonalý padělek kolku je technicky i finančně velmi náročné. Každý padělek cigaretové krabičky je logicky opatřen i padělkem kolku. Pro svou ochranu by si tedy prvotně měl zákazník všimnout markantů kolku, především kvality tisku (rozmazaná čísla a písmena), ale i způsobu jeho ořezu a nalepení. Dalším vodítkem pro rozlišení plagiátu od originálu je balení – konkrétně barvy krabičky, speciálních znaků, či její lepení, celofánové fólie atd. (viz kapitola 3.10).

Pokud padělatel, či spíše celá padělatelská skupina, využije neoriginální obalové komponenty, nebo nepoužije kompletní balící linku (využije pouze její díly, zbytek balení se realizuje ručně), není nijak náročně padělek rozpoznat i pro nezkušeného spotřebitele. Ale v případě, že k výrobě padělků byla využita kompletní balící linka s využitím sice neoriginálních, ale vysoce kvalitních obalových komponentů, je rozpoznání plagiátu v laické rovině prakticky nemožné. Jejich posouzení je pak nutné vyžadovat od originálního výrobce, popř. od Celně kriminalistického pracoviště Generálního ředitelství cel, anebo laboratoře Kriminalistického ústavu.⁴⁰

Rozpoznat padělek od originálu může spotřebiteli pomoci i cigareta samotná. Nedostatečná náplň tabáku, která se z těla cigarety sype ven, nekvalitní cigaretový papír, či nepřiléhající acetátová filtrační vložka jasně ukazují na padělek. Směrodatný je také

---

³⁹ KUBÁNEK, V., SLEZÁK, P., *Tabák a tabákové výrobky (zpracování, legislativa, padělky)*, Brno: Imperial tobacco 2009, str. 37

⁴⁰ KUBÁNEK, V., SLEZÁK, P., *Tabák a tabákové výrobky (zpracování, legislativa, padělky)*, Brno: Imperial tobacco 2009

způsob, jakým je vyplněna krabička jednotlivými kusy cigaret. Zatímco originál je cigaretami zcela a beze zbytku vyplněn, padělky většinou vykazují značné mezery mezi jednotlivými kusy. To je způsobeno nedostatečným množstvím tabáku v jednotlivých kusech, výjimkou není ani nižší či vyšší počet kusů cigaret v balení. Výjimkou není ani případ, kdy na krabičce cigaret je uvedena jiná značka, než na samotné cigaretě.

Obrovským rizikem jsou zákazníci, kteří kupují padělky cigaret vědomě s cílem ušetřit finanční prostředky. V dnešní době asi jen málokdo věří, že u stánku na tržnici koupí originální zboží. Tito lidé by si měli uvědomit obrovské riziko spojené s konzumací cigaretových padělků. Kvalita falešných cigaret je většinou nevyhovující a neodpovídá vládním a průmyslovým standardům. Množství padělaných cigaret je vyráběno v ilegálních továrnách s možným použitím kontaminovaných tabákových listů, které podstatně zvyšují zdravotní rizika související s kouřením a mají mnohem vyšší obsah dehtu, nikotinu, oxidu uhelnatého, olova, kadmia a arsenu než pravé značkové cigarety. Kromě toho spotřebitelé při nákupu falešných cigaret kupují cigarety, které jsou převáženy a skladovány v nehygienických podmínkách (viz. obrázek č. 11). Na cigaretách se tak mohou vyskytovat plísňe a jiné choroboplodné zárodky, které poté může spotřebitel vdechovat.

Obrázek 11 Nelegální výroba cigaret

3.12 Elektronické cigarety

Fenoménem poslední doby jsou elektronické cigarety. Stejný rozmach zaznamenalo i padělatelství náplní do těchto cigaret – tzv. liquidů. Padělatelé tyto náplně označují značkami známých cigaretových firem zavedených na trhu za účelem oklamání spotřebitele. Účelem je vzbudit ve spotřebiteli přesvědčení, že když je náplň označena např. zn. Marlboro, je výrobce tentýž, jako u tabákového výrobku. Toto se ale se skutečností neslučuje. Renomované tabákové firmy tyto náplně nevyrábějí.

V některých případech se padělají i přístroje nebo jejich části. Je nutno ovšem dodat, že neexistuje originální výrobek, který by byl chráněn ochrannou známkou, a tak se různí podvodníci snaží napodobit ty nejvíce známé značky. Jak tedy může laik rozpoznat padělek od originálu?

Neoriginální přístroj spotřebitele v zásadě neohrožuje na zdraví. Dochází však k poškození jména výrobce originálních kusů. Spotřebitel se vystavuje i riziku toho, že padělaný přístroj nebude vykazovat odpovídající kvalitu. Součástí elektronické cigarety jsou i vestavěné akumulátory, které v případě padělaných přístrojů neodpovídají požadovaným normám a v krajních případech mohou způsobit požár, v závažných případech i explodovat. V tomto případě již spotřebitel na zdraví či životě ohrožen je.

Způsob jak rozpoznat padělek od originálu není nikdy 100 %. Existují však jisté indicie, které mohou spotřebiteli napovědět, zda v ruce drží „pravou“ cigaretu, či její napodobeninu. Důležité je se před nákupem seznámit s kupovaným artiklem přímo u výrobce, zjistit si informace o tom, jak originální balení vypadá a jaké markanty jsou na obalu. Padělatelské skupiny většinou sázejí na neinformovanost spotřebitele, hřeší na to, že si lidé informace ke konkrétnímu výrobku nevyhledají, byť jsou v některých případech snadno dostupné. Proto prvotním znakem pro rozeznání a vyvarování se nákupu padělku např. u výrobce Joyetech je fakt, že e-cigarety prodává výhradně v otvírací krabičce s logem firmy, které plasticky vystupuje z povrchu. Ze spodu krabičky je umístěn hologram. Zachycené padělky této firmy se prodávají převážně v krabičce vysunovací, chybí i výše uvedené ochranné znaky.⁴¹

---

⁴¹ Zdroj: www.vasecigareta.cz/clanek-10-pozor-na-padelky-aneb-jak-poznat-original.html, cit [2013-08-05]

4. STATISTICKÉ ÚDAJE

Níže uvedené údaje pro Českou republiku jsou získané ze statistik v oblasti ochrany práv a duševního vlastnictví vedených Generálním ředitelstvím cel. Jedná se o součet zadržného zboží dle Zákona č. 191/1999 Sb., Evropského nařízení č. 1383/2003, Zákona č. 634/1992 Sb. a Zákona č. 121/2000 Sb. Pro statistiku Spolkové republiky Německou jsou údaje získány ze statistik výročních zpráv zveřejněných tamní celní správou. Tyto jsou bohužel jediné z okolních států, kde jsou jednotlivé komodity přesně rozepsány. U statistik Policie ČR, SR nebo Celní správy SR je vždy uveden celkový údaj za trestný čin porušování práv k ochranné známce.

4.1 Léky

Tabulka č. 2

Rok	ČR		SRN	
	Počet zadržných léků a přípravků	Hodnota zadržného zboží v Kč	Počet zadržných léků a přípravků	Hodnota zadržného zboží v € (Kč)
2006	13 822	3 251 329		2 500 000
2007	7 561	2 646 350		8 300 000
2008	7 956	2 784 600		9 700 000
2009	7 529	3 067 239		2 400 000
2010	15 439	6 448 161		900 000
2011	16 571	6 811 614		3 100 000
2012	159 043	13 259 308	321 300	4 800 000

42

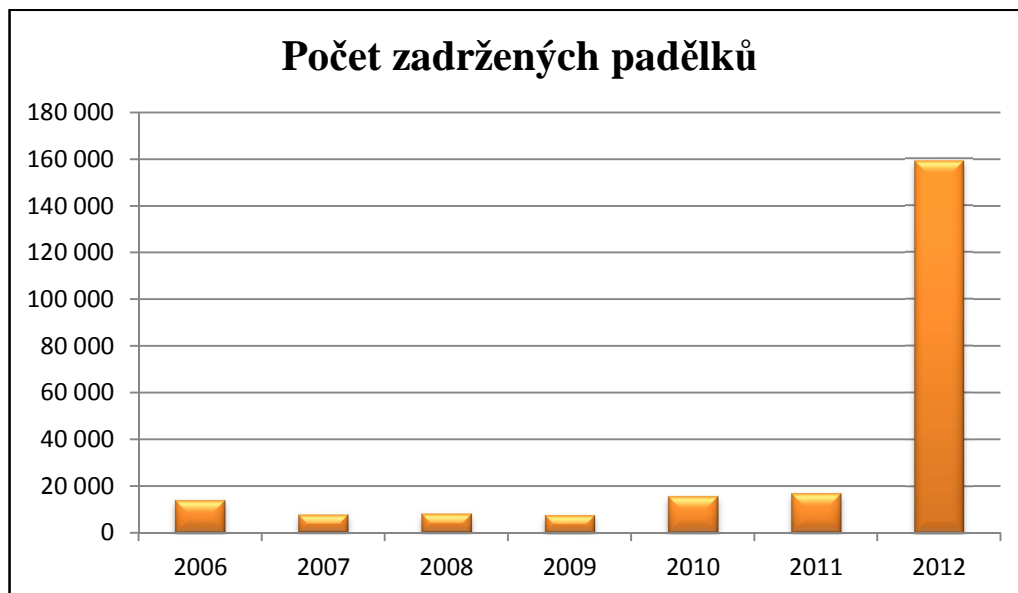
Z přiložených údajů je zřejmé, že padělatelství v oblasti léků má v obou státech neustále se zvyšující tendenci. Úměra mezi celkovým množstvím a hodnotou padělaného zboží, dle mého názoru neexistuje. Je evidentní, že byť v roce 2006 v ČR bylo paděláno 13 822 kusů léků, jejich celková hodnota dosáhla 3 251 329 Kč. Oproti tomu například v roce 2009 došlo k odhalení zhruba polovičního množství padělků, přičemž ale jejich hodnota byla téměř totožná. Toto přisuzuji neustálému zdražování originálních léků a zaměření se padělatelů na dražší přípravky. Situace v SRN můžeme dle mého názoru zhodnotit tak, že po asi absolutní hodnotě v letech 2007-2008 došlo pravděpodobně k většímu zaměření

⁴² Zdroj: Generální ředitelství cel a Celní správa SRN

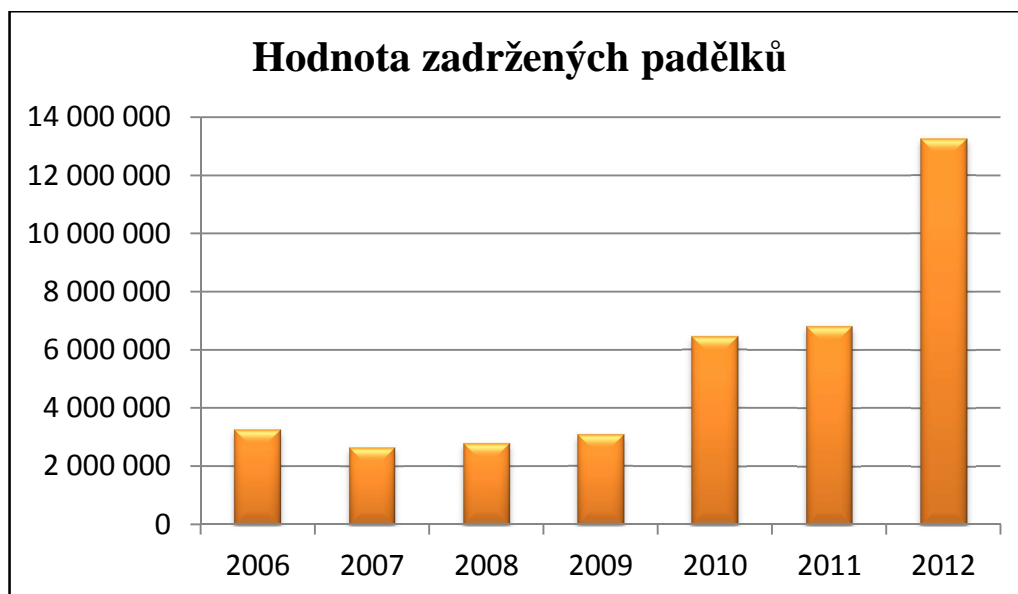

se státních orgánů na tuto problematiku s výsledkem daleko nižší hodnoty zadrženého zboží v roce 2009 a 2010. V posledních dvou letech je však vidět již opět stoupající hodnota, kdy možná prevence a represe trochu pominuly. Bohužel dříve než v roce 2012 není ve statistikách celní správy SRN uváděno zadržené množství.

Graf č. 1 – Počet zadržených padělků léků v ČR

Graf č. 2 – Hodnota zadržených padělků léků v Kč v ČR

4.2 Tabák a tabákové výrobky

Tabulka č. 3

Rok	ČR		SRN	
	Počet zadržených cigaret a tabák. výrobků	Hodnota zadrženého zboží v Kč	Počet zadržených cigaret a tabák. výrobků	Hodnota zadrženého zboží v €
2007	20 280	60 840		15 400 000
2008	92 170	276 510		2 900 000
2009	110 000	219 854		6 800 000
2010	550	41 850		2 300 000
2011	220	902		100 000
2012	150 611	8 642 293	12 600	10 000

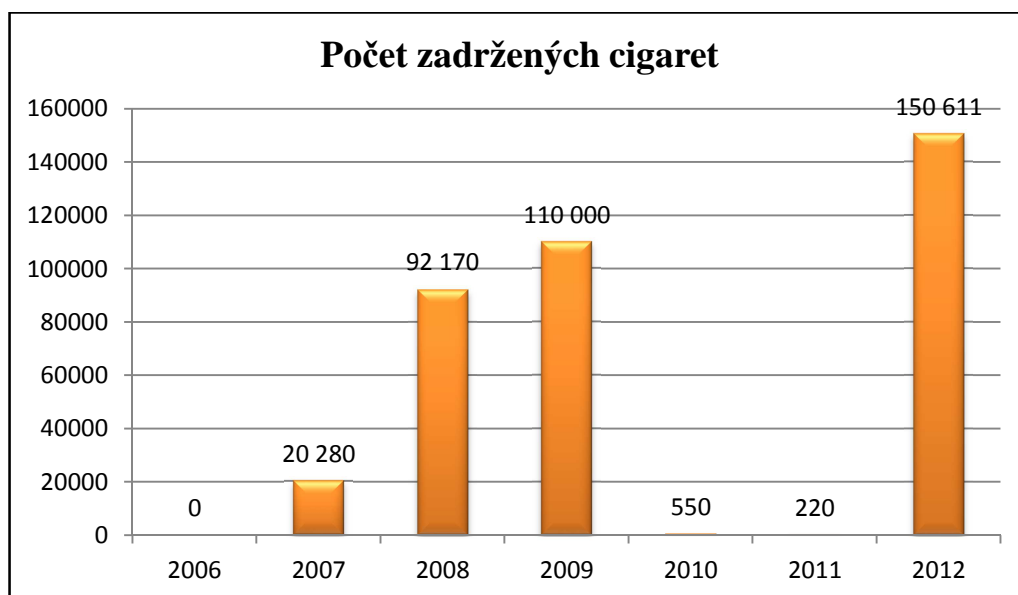
43

V uvedených statistikách ČR a SRN není zahrnut počet ani hodnota, které jsou vedeny a prošetřovány v trestním řízení. Důvodem je, že podobné veřejné statistiky neexistují. Uvedená data v rámci ČR jsou odrazem zadržených padělků např. na tržnicích, náhodně zastavených a kontrolovaných vozidel, náhodných kontrolách provozoven, atd. V případech akcí vedených v trestním řízení jsou čísla neúměrně vyšší. Pro příklad bych uvedl výsledek akce, ukončené v roce 2012, zaměřené na rozkrytí nelegální výroby cigaret s názvem „SANDÁL“ V tomto případě byla škoda na daních vyčíslena na 26 milionů korun, počet zabavených cigaret byl 1 382 442 ks (převážně značky Marlboro), byly zajištěny celkem 4 stroje na výrobu cigaret a 4 tuny řezaného tabáku. I zde je potřeba si uvědomit, že samotné šetření případu je vždy déletrvající záležitostí. V konkrétním případě započtenou v roce 2011. Škodu jako poškození ochranné známky si vyčísluje výrobce originálních cigaret, který se s náhradou připojuje do trestního řízení proti pachatelům.

Z hodnot, které jsou v tabulce uvedeny, je patrné, že na počtu zadrženého zboží se mohou podepisovat prioritní zaměření celních správ obou států, která jsou každý rok odlišná a která souvisí vždy s aktuálnějším druhem zboží. Dle tabulky by se mohlo zdát, že v roce 2010 a 2011 došlo k extrémně nízkému odhalení nelegálně vyrobených cigaret. Pravda je ale taková, že v uvedených letech byla pozornost orgánů celní správy zaměřena např. na minerální oleje, exempláře CITES a tabákové výrobky ustoupily do pozadí.

⁴³ Zdroj: Generální ředitelství cel a Celní správa SRN

Graf č. 3 – počet zadržených padělků cigaret v ČR (ks)

Graf č. 4 – hodnota zadržených padělků cigaret v Kč v ČR

ZÁVĚR:

Padělatelství v současné době zaznamenává zlaté časy. Nasvědčuje tomu fakt, že velká část spotřebitelů nakupuje padělky vědomě, popř. na místech, kde je dostupnost pořízení padělku velmi vysoká a anonymní (např. tržnice či neznámé a neověřené internetové zdroje). Ve většině případů motivuje spotřebitele snadná dosažitelnost či nízká cena, v jejímž zájmu riskují vlastní zdraví. Mnozí zcela nepochopitelně spoléhají na to, že padělek bezpečně rozpoznají. V jejich neprospěch hovoří fakt, že padělatelé mají k dispozici podobné technologie, jakými disponují originální výrobci. Ty jim umožňují věrohodně napodobit prakticky jakékoliv druhy léků, či tabákových výrobků.

Padělané zboží, které se dostává na trh, nepostihuje jen podvedeného spotřebitele, ale i držitele práv duševního vlastnictví a v neposlední řadě i jednotlivé státy v kontextu daňových ztrát. Zdravotní a ekonomické následky, které s sebou konzumace rizikového přípravku přináší, jsou neúměrné ušetřeným penězům. Podle odborníků může léčba člověka, kterému padělky poškodily zdraví vyčerpat z veřejného zdravotního pojištění desítky i stovky tisíc korun. V případě padělků léků jsou kromě výrobců poškozeny i kamenné lékárny, které nejsou schopny nízkým cenám padělaných léků konkurovat a přicházejí o potencionální zákazníky. Plagiátorství všeobecně je závažným organizovaným zločinem, jehož výnos může být dalším zdrojem financování jiné, mnohdy závažnější trestné činnosti.

Ze shromážděných informací vyplývá, že nelze jednoznačně říci, zda je možné padělek na první pohled rozpoznat. Vše samozřejmě záleží na kvalitě padělku, postupu jakým byl vyroben a v neposlední řadě i obalu, ve kterém je uložen. V závislosti na již zmíněných technických a technologických možnostech padělatelů lze téměř s jistotou tvrdit, že pro laika, je zpravidla nemožné rozeznat plagiát od originálního výrobku. Příkladem může být nákup Viagry. Zákazník, který si tento „lék“ zakoupil prostřednictvím internetu nebo nechal poslat poštou, pravděpodobně nikdy originál v ruce nedržel. Nemá tudíž s čím srovnávat. Zdařilý plagiát bezpečně nerozpozná pouhým okem ani odborník – to je možné až na základě chemického rozboru, popř. rozborem technologických postupů výroby, které obyčejný spotřebitel v žádném případě k dispozici nemá. Možností, která se mu nabízí, je před každým rizikovým nákupem navštívit např. stránky zabývající se paděláním léků, kde získá alespoň základní představu o originálním výrobku a jeho balení.

Doporučeno je zaměřit svou pozornost především na změnu vzhledu obalu přípravku (neobvyklé značení na obalech, barva či materiál obalu, velikost či tvar, netěsnost obalu, nesoulad v označení vnitřního a vnějšího obalu), změnu vzhledu samotného léčivého přípravku (barva, tvar, zákal či vysrážené částice v případě roztoku), nepřítomnost příbalové informace, odměrek či aplikačních pomůcek, neobvyklá pachut' či zápach.

Jiná, o něco lepší, situace je u komodity cigaret. Zde existuje více markantů, podle kterých je možné pravé a nepravé zboží rozeznat. Výhodu proti padělkům léků má kuřák v tom, že originály cigaret a tabákových výrobků jsou na trhu běžně dostupné a proto má s čím srovnávat. Stejně jako u léků je důležité všimnout si drobných detailů především na obalech. **Jedná se o špatně nalepené, popř. úplně chybějící kolky, nápisy na krabičce, nepřiléhavé celofánové obaly, vysypaný tabák, či lišící se název na krabičce od názvu na těle cigarety.** I samotná cigareta není naplněna tak jako originál, odlišná může být chuť i vůně, popř. nesplňuje další typické znaky jako originální cigareta (viz kapitola 3.1.3).

Kouření tabákových výrobků je rizikové všeobecně a konzumace jejich padělků známá rizika ještě zhoršuje. Zatímco užívání léků by mělo být ve většině případů ku prospěchu uživatele, užití jejich padělku může mít pro nakupujícího zcela opačné, v krajních případech až fatální následky.

Pro zlepšení prevence ochrany spotřebitele je třeba vytvořit komplexní systém, ve kterém by byly shromážděny veškeré informace týkající se problematiky padělků. Návštěvník (potencionální kupec) by zde získal informace nejen o způsobu padělání jednotlivých výrobků, ale i informace o tom, v čem spočívá jejich nebezpečnost, způsob, jak se padělkům vyhnout a co dělat v případě podezření z nákupu rizikové komodity. Státní ústav pro kontrolu léčiv sice zřídil informační server (www.nebezpecneleky.cz), rozhodně ale nelze hovořit o 100% zdroji potřebných informací. Obdobně poskytuje informace např. farmaceutická firma Pfizer, na kterou se zákazník může obrátit s dotazem týkajícím se padělků léků (např. Viagra).

Příkladný je model našich německých sousedů, kteří v boji proti padělkům využívají prevenci. Vzdělávány v této problematice jsou již děti na základních školách, podporu zajišťuje speciálně zřízené Centrum pro zdraví pro základní školy (BZgA). Forma podobné prevence u nás naprosto chybí. Díky tomu, že čím dál menší děti mají volný přístup

k internetu, představuje pro ně dostupnost padělků stejné riziko jako pro dospělé. V současné době jsou žáci na školách seznamováni např. s drogovou problematikou, či sexuální výchovou, vzdělávání v ohledu ochrany spotřebitele evidentně zaostává. Z tohoto důvodu by bylo vhodné zařadit toto téma do osnov výuky už na základních školách.

Cenným zdrojem informací by mohla být centrální databáze již odhalených padělaných výrobků, do které by krátkým popisem a obrazovou dokumentací přispívaly jak státní orgány, tak i zainteresovaní výrobci originálních výrobků. Potencionální zákazník by se z takto získaných informací dozvěděl o všech možných rizicích spojených s nákupem těchto komodit. Také je třeba učinit nezbytná opatření pro zlepšení právního rámce, která posílí vymahatelnost práv duševního vlastnictví jejich držitelům a zajistí rovněž odpovídající sankce..

Z rozhovorů a z podkladů, se kterými jsem pracoval pro potřeby této bakalářské práce vyplývá, že u problematiky padělání léků by stát měl přijmout dvě hlavní opatření: Uzákonit v Trestním zákoníku přesnou definici padělků léků s vyšší sazbou odnětí svobody, než jaká je za podobné provinění ukládána v současné době. Tento návrh byl Ministerstvem zdravotnictví předkládán již v roce 2010. Bohužel zatím bez úspěchu. Další právní normou, která by pomohla bojovat s padělkem léků, by bylo přijetí mezinárodní dohody MEDICRIME (úmluva o padělání léčiv a podobných trestných činech, které ohrožují veřejné zdraví), která byla přijata v roce 2011. Do současné doby podepsalo tuto dohodu 23 států. V oblasti cigaret by pomohlo vrácení Přípravy trestného činu u daňových trestných činů, jež byla v zákoníku zakotvena před novelou v roce 2009. Tato byla vyňata a v současné době orgány činné v trestním řízení musejí nelogicky čekat až pachatelé uvedou padělané zboží do oběhu.

Je zcela zřejmé, jak závažný problém padělatelství představuje. Když se ale člověk začne touto problematikou zabývat do hloubky a hovoří s odborníky, uvědomí si, že informace, které jsou v povědomí laické veřejnosti, jsou pouze špičkou ledovce. Jedná se o fenomén, který má neustále zvyšující se tendenci a podle mého názoru jej již není možné zcela zastavit.

Seznam bibliografických citací:

Literatura:

KONRÁD, Z. *Kriminalistické problémy vyšetřování trestných činů proti duševnímu vlastnictví*. Praha: Policejní akademie ČR 2004. ISBN 80-7251-153-X.

KUBÁNEK, V., SLEZÁK, P., *Tabák a tabákové výrobky (zpracování, legislativa, padělky)*, Brno: Imperial tobacco 2009

STONE, T. DALRLINGTONOVÁ, G., *Léky, drogy, jedy*. Praha: Akademie věd České republiky 2003, ISBN: 80-200-1065-3

TELC, I. *Tvůrčí práva duševního vlastnictví*. Brno: Masarykova univerzita 2002. ISBN: 80-7239-110-0

Internetové zdroje:

www.aktualne.centrum.cz

www.bka.de

www.nebezpecneleky.cz

www.pmi.com

www.psi-inc.org

www.sanofi.cz

www.sukl.cz

www.vasecigareta.cz

www.zoll.de

www.zpravy.idnes.cz

Zákony:

Nařízení Evropského parlamentu a rady (EU) č. 608/2013 ze dne 12. června 2013

Zákon č. 441/2003 Sb., O ochranných známkách

Ostatní zdroje:

Analýza podloudnictví s cigaretami, Generální ředitelství cel

Statistiky Generálního ředitelství cel a Celní správy SRN

Seznam obrázků

Obrázek 1 Nelegální výroba léků	18
Obrázek 2 Vyrobené nelegální léky.....	18
Obrázek 3 Nebezpečné přísady	19
Obrázek 4 Rozdílné množství léku	21
Obrázek 5 Rozdílné datum expirace	21
Obrázek 6 Schéma možného internetového prodeje.....	24
Obrázek 7 Cenová mapa	33
Obrázek 8 Nekvalitní tabákové nálepky	43
Obrázek 9 Nekvalitní balení	43
Obrázek 10 Detail cigaretové krabičky	44
Obrázek 11 Nelegální výroba cigaret	46

Seznam grafů:

Graf č. 1 - Počet zadržených padělků léků	47
Graf č. 2 - Hodnota zadržených padělků léků	47
Graf č. 3 - Počet zadržených padělků cigaret	49
Graf č. 4 - Hodnota zadržených padělků cigaret	49